

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om social bistand.

(Lovforslaget (nr. 152) findes i tillæg A. sp. 3569, fremsættelsen i tidenden sp. 2637).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Jeg skal fastsætte en taletid på indtil 20 minutter for ordførerne i første omgang.

Albertsen: Da K. K. Steincke i 1933 gennemførte sin store socialreform, fik hele vores socialpolitik her i landet et bæredygtigt grundlag, som man har bygget videre på i over 20 år. Der er gennemført mange ændringer og nydannelser og reformer siden da, men fundamentet holdt indtil reformperioden i 1950'erne og 1960'erne, hvor vi fik en række nydannelser i dansk socialpolitik. Der var klarhed og konsekvens i principperne i Steinckes socialreform, der var en demokratisk linje og en teknisk sagkyndig opbygning i alle enkeltheder. Det rimelige og rigtige princip, at man skulle yde ensartet hjælp i ensartede tilfælde, var vel det bærende i Steinckes reform.

Siden da har vi i næste reformperiode efter 2. verdenskrig i 1950'erne og 1960'erne fået en lang række nye islæt i dansk socialpolitik, og enkelte af dem er også indført umiddelbart før den anden verdenskrig. De love, vi her i dag skal drøfte under fællesbetegnelsen „bistandsloven“, er dels loven om mødrehjælp fra 1938, revalideringsloven fra 1959, forsorgsloven fra 1960, loven om husmoderafløsning af 1953, Bundvads lov om omsorg og pleje af 1963 og loven om børne- og ungdomsforsorg fra 1964, hvor vi indførte begrebet familievejleder. Det er alle dem, der i dag skal indføjes i en fælles lov, bistandsloven, som indeholder 146 paragrafer.

Hvis dette kun var teknik, så skulle det vel ikke tage så forfærdelig lang tid og kunne ikke retfærdiggøre en længere taletid i det mindste. Men der er først og fremmest tale om en reform, der forudsætter en ændret holdning i alle de led, vi normalt bygger på i dansk demokrati: politikerne såvel lokalt som på landsplan, medarbejderne i den sociale administration bistået af og i et

effektivt samarbejde med nødvendig eksperitise, læger m. v. samt — vigtigst af alle led — borgerne.

Den ændrede holdning er bl. a. et spørgsmål om i den lokale bistand og betjening af borgerne at leve op til det bærende princip i loven: at se på klienten som et led i en familie eller i et fællesskab. Det forelagte problem må ikke accepteres uden videre som et isoleret problem, da det ofte har sammenhæng med bolig, uddannelse, økonomi, opdragelse m. v., og det bør derfor angribes flersidigt og helhedspræget.

Den ændrede holdning skal også efterleves i selve dette, at ansvaret for behandlingen og mulighederne for at leve op til borgernes forventninger nu lægges ud til de lokale instanser. Prioriteringen i forbindelse med skabelsen af børneinstitutioner, revalideringsinstitutioner, omsorgsinstanser m. v. skal overlades til det lokale fællesskab.

Set i lyset heraf er fremsættelsen og behandlingen af forslaget til bistandslov lidt af en historisk begivenhed, fordi det bygger på en ny tankegang og et nyt begreb. Hvis andre, måske mere jordbundne sjæle vil foretrække at se lovforslaget som en almindelig tendens til at lægge nogle bestående love sammen til en større helhed, idet vi i realiteten kun drager en forstandig konklusion af loven om børneforsorg fra 1964 med dens etablering af det vellykkede familievejlederbegreb ved nu at lade dette blive et instrument, der skal virke generelt, uanset om der er børn eller ej i den pågældende enhed, ja, så kan man også vælge det standpunkt. Som ordfører for den socialdemokratiske folketingsgruppe vil jeg være tilbøjelig til at se bistandsloven som et perspektivrigt og bæredygtigt grundlag, der udmærket tåler sammenligning med reformen af 1933. Nu vel, afgørelsen af, i hvilket lys man ønsker at se bistandsloven, må den enkelte selvfølgelig selv træffe.

Baggrunden og grundlaget for lovforslaget er som bekendt den afsluttende betænkning fra socialreformkommissionen. Folketinget har på grundlag af socialreformkommissionens forslag vedtaget en ny styrelseslov om sociale og sundhedsmæssige anliggender, en lov om offentlig sygesikring og en dagpengereform, der for de to sidste loves vedkommende træder i kraft den 1. april i år. Derudover har vi som bekendt nys ved-

[Albertsen.]

taget loven om den centrale sociale ankestyrkelse, der træder i kraft den 1. juli i år.

Lovforslaget her er således det afsluttende led i socialreformkommissionens omfattende arbejde. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at kipe med flaget over for kommissionens medlemmer, de eksperter, der har været tilknyttet, og de medarbejdere, der har arbejdet med disse ting, for deres igennem 8 år trælse og betydningsfulde virke. Jeg gratulerer kommissionens formand, styrelseschef H. C. Seierup, med resultaterne.

Kommissionens nedsættelse i 1964 er et billede på dansk demokrati i dets smukkeste form. Forslaget fremkom som bekendt fra venstre og konservative under den daværende socialdemokratiske regering. Det blev accepteret under ganske bestemte forudsætninger, som alle gik ind for, herunder bl. a. at reformkommissionens arbejde ikke skulle virke hæmmende for realisering af nye sociale love eller forbedring af bestående love. Tiden siden da har til fulde illustreret, at der er sket en masse, medens kommissionen har virket.

Det er nærliggende for mig at fremhæve den tidsrekord, som kommissionen står for, og den arbejdsgang og de resultater, der er præsteret. Betænkningerne er kommet efter en konsekvent systematik og derefter udmøntet i love, som folketinget har behandlet og vedtaget.

Det er også i erindringen om initiativet fra venstre og konservative i 1964 ret så nærliggende at huske, at den daværende formand for Dansk Socialrådgiverforening — som nu er den minister, der fremsætter lovforslaget — på et Hindsgaulstævne havde rejst tanken netop om nedsættelse af en socialreformkommission.

Sigtet med kommissionen var jo ikke alene at kulegrave hele lovgivningen under socialministeriets domæne, men der skulle moderniseres og effektiviseres svarende til det Danmark, vi har i 1970'erne. Målsætningen for den moderne velfærdsstat vil nu være forebyggelse, revalidering, tryghed og trivsel. Hvorvidt denne målsætning indfries, kan kun borgeren, der er klient, besvare, men ønskerne om og viljen til, at disse rigtige intentioner bliver realiteter for den

enkelte borger, skal der ikke herske tvivl om.

Når vi nu kan lægge store og krævende arbejdsopgaver og ansvar ud til kommunerne — for nogle af opgavernes vedkommende opgaver, som staten direkte har haft ansvaret for; der er først og fremmest tale om revalidering og mødrehjælpsinstitutionerne — er baggrunden den kommunalreform, som blev dygtigt udført og realiseret af den daværende indenrigsminister, Poul Sørensen. Uden denne reform, som hele folketinget accepterede, ville det i dag ikke være muligt at flytte store ansvarsbyrder ud til de lokale led. Bærekraft, administration og politisk styrke ville ikke være til stede.

Alligevel vil der nok fortsat være mange, der ængstes for, at nu skal kommunerne og kommunerne alene, altså også amtskommunerne, stå for tingene. Er det økonomisk og socialt skæve Danmark pludselig rettet helt op? vil man spørge. Nej, vi har stadig et skævt Danmark med ulige fordeling og ulige vilkår, men via statsrefusion og bloktilskud er der muligheder for at ændre det skæve Danmark til et mere balanceret samfund.

Der er mellem kommunerne og indenrigsministeriet truffet aftaler, der gerne skulle vise sig bæredygtige og virkningsfulde, men sikrer, at ånden i bistandsloven ikke blot bliver smukke ord, men realiteter, uanset hvor i landet man bor. Den fordelingsnøgle, som her er aftalt, er accepteret fuldt og helt af kommunerne, men den vil jo nok give anledning til drøftelser i det videre arbejde i socialudvalget.

Andre vil måske spørge: er de politiske, sociale ambitioner nu pludselig blevet helt overensstemmende i alle partier, alle befolkningslag og alle landsdele? Nej, selvfølgelig ikke. Men satser, standarder, generelle normer og målsætninger m. v. vil fortsat være folketingets og regeringens ansvar, så kampen herom kan fortsætte som hidindtil.

I vor selvglæde over den trygge og lune stat, som alle kan læne sig op til, skal vi heller ikke glemme manglerne og den ringe standard, som også mange statsinstitutioner stadig har i det rige Danmark. Det har vi et ganske udmærket eksempel på i vor åndssvageforsorg. Uanset verdens bedste lov — som vi beskedent udtrykker det — som vi nu har haft i 14 år, må vi erkende, at mang-

[Albertsen.]

lerne på dette ømtålige felt stadig er udtalte: en skæv fordeling og placering m. v. Det påvirker bl. a., at vi ikke ved nærværende lovforslag kan flytte åndssvageforsorgen ud i sammenhæng med bistandsloven. Dertil må nok føjes, at det ville også administrativt være en opgave, som amterne nok ikke for nærværende kan påtage sig.

Omvendt vil jeg gerne understrege, at de refusionsregler, som vi nu har, gerne skulle resultere i, at sigtet i bistandsloven, det forebyggende og revaliderende, sikres. Der kan ikke blive tale om, at det kan betale sig rent lokalt at lave dyre sociale faciliteter fremfor at præstere omsorg og samfunds-fremmende foranstaltninger.

Hvad forholdet til borgerne angår, vil den administrative forenkling betyde, at borgeren uanset sine ønsker, behov, handicap m. v. fremtidig kun skal henvende sig ét sted, nemlig på det lokale socialkontor. Betjening og behandling skal fremtidig foregå via socialkontoret og i samklang med dette. Konsekvensen heraf bliver nedlæggelse af børne- og ungdomsværnene samt ophør af revalideringscentre og mødrehjælpen som selvstændige institutioner.

Disse afgørende ændringer vil nok skabe overgangsproblemer og vanskeligheder for nogle klienter og medarbejdere. Forudsætningen for, at behovs- og helhedsbetragtningen virkelig kan realiseres, er, at der er tale om intimt samarbejde mellem alle involverede instanser og de enkelte implicerede medarbejdere.

Lad mig i disse sparetider indskyde den betragtning: hvis vi skal realisere progressiv og trivselspræget socialpolitik i dette land — og det er det, vi vil — forudsætter det dygtige, velkvalificerede medarbejdere i det nødvendige omfang. Væksten i antallet af offentligt ansatte skyldes i aldeles overvældende grad det øgede antal institutionsmedarbejdere, altså på hospitaler m. v. Det er ikke så meget i selve administrationen, hos sagsbehandlere eller i de koordinerende instanser, at antallet af medarbejdere øges. Vi må over for dem, der her kommer ind i billedet, appellere om fortsat engagement og aktivt medarbejderskab til at løse de mere krævende arbejdsopgaver, der nu bliver lagt ud til dem. Der er allerede præsteret betydeligt arbejde på dette felt for at forberede

medarbejderne, og jeg håber, at denne linje vil fortsætte, således at loven vil få en god indkøring.

Imidlertid må man nok i lyset af den ændrede status for mødrehjælpen og revalideringen huske, at deres inkorporering i det kommunale regie vil betyde en styrkelse af mandskabet dér, og der vil blive trukket store vekslers på evnerne til samarbejde og koordinering, men igennem supplerende uddannelser og omskoling m. v. vil der forhåbentlig kunne findes løsninger på spørgsmålet om hele betjenings- og behandlingsproceduren.

Kommissionens betænkning om de sociale uddannelser er just kommet. Den har været ventet længe, nu er den her, og ministeren vil her få en betydelig opgave med prioritering og med at skaffe udveje til at realisere kravene om de rette uddannelser i hele den sociale sektor.

Ud over de øgede krav til socialmedarbejdere om behandlingstalent, samarbejdsevner og øget viden er forudsætningen for at opnå de rette virkninger også, at borgeren kender sine rettigheder og sine muligheder og dermed også selv kan bidrage til at finde løsningerne. Dette klares kun igennem en ganske kraftig indsats for at fortælle den enkelte borger om mulighederne for at opnå den trivsel og tryghed, som det danske samfund er rigt nok til at praktisere, og som bl. a. bistandsloven gerne skulle kunne befordre.

Lad nu ingen opfatte disse bemærkninger, som om vi nu skal gøre alle borgere til klienter på socialkontoret. Herom er der ikke tale. Men borgeren i det danske samfund bør kunne føle sig tryk og helst kunne trives. Hvor problemer opstår og tilbageslag konstateres, må fællesskabet træde til. Der må nok ofres betydelige beløb for at få denne lovgivning populariseret på en sådan måde, at folk er klare over deres muligheder og deres rettigheder.

Der vil nok være dem, der vil spørge — ikke mindst i disse måneder — om vi overhovedet har råd til denne reform. Lad os her bemærke, at socialministeren i fremsættelsestalen med hensyn til merudgifterne skønner, at der er tale om en samlet merudgift for kommuner og stat på ca. 40-50 mill. kr. Merudgiften var oprindelig anslået til det dobbelte beløb af socialreformkommissio-

[Albertsen.]

nen, idet man her havde foreslået, at de hidtidige forsorgsydelser skulle hæves til niveauet for den mellemste invalidepension. Regeringen og socialministeren har erkendt, at til denne forøgelse er der ikke midler i dag.

Derudover skønner man, at den betjening af klienterne, der nu skal præsteres, vil betyde, at maskerne i det sikkerhedsnet, som er udspreedt under os alle, vil blive så meget tættere, at langt flere vil blive opfanget tidligst muligt. Der er mange kyndige kommunalfolk og socialeksperter, som jeg har drøftet disse ting med, som er af den opfattelse, at det ikke er givet, at der bliver tale om merudgifter, men at der måske endog er muligheder for besparelser, fordi behandlingsteknikken, mulighederne for at gribe ind på et tidligere stadium på lang sigt kan betyde færre penge, samtidig med at man også skulle få bedre resultater.

Mange kommunalfolk og borgerne som sådanne vil nok glæde sig over, at bilstandsloven befæster den landvinding, som en central kommunal visitation til pladser på plejehjem og børneinstitutioner indebærer.

I socialdemokratiet forventer vi, at der i overensstemmelse med kommissionens intentioner bliver tale om at gennemføre loven pr. 1. april 1974. De kommunale repræsentanter har alle uden undtagelse og uden forbehold tilsluttet sig denne holdning. En udsættelse vil blive utålelig, ikke mindst for medarbejderne i revaliderings- og mødrehjælpsinstitutionerne, og dermed selvfølgelig utilfredsstillende også for klientelet. Den tale om udsættelse, som for adskillige blade, bl. a. senest Berlingske Tidende, har lagt op til, anser jeg for kortsynet og urealistisk.

Når man nu i kommissionen og i socialministeriet har lagt op til konsekvenser og helhedsbetragtninger, kan man måske nok undre sig over, at man ikke har evnet at medtage lovene om hjemmesygepleje og sundhedsplejersker under bilstandsloven. Jeg ved ikke, om det er sundhedsstyrelsen, der her har grebet ind. Jeg vil gerne udtrykke forventningen om, at vi ved en passende lejlighed snart får mulighed for at diskutere denne styrelses placering. Mit synspunkt i så henseende er, at den hører hjemme under socialministeriet. Derved skulle også mulighederne for at få disse to

ting ind i billedet i højere grad være til stede.

Bilstandsloven skal være et godt grundlag for børns og unges opvækst og trivsel i et samfund, der af mange føles som kompliceret. Det må understreges, at forpligtelsen i den nuværende børne- og ungdomsforsorgslov, altså kommunernes pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser på daginstitutioner, herunder socialpædagogiske fritidsforanstaltninger, føres over i den nye lov. Hvis kommunerne svigter med det præventive arbejde, hvis man ikke investerer i trivselsfremmende børne- og ungdomsaktiviteter, ja, så lægger man grundlaget for nye konflikter, for kriminalitet m.v.

Her skal også påpeges amternes opgave. Amterne er i forvejen pålagt visse funktioner, og disse funktioner bliver nu yderligere befæstet. Jeg vil henstille til socialministeren, at hun gør sit til, at koordineringen af indsatsen i det storkøbenhavnske område også bliver bragt til en tilfredsstillende løsning med henblik på de særlige opgaver vedrørende narkobekæmpelse m.v.

Hvad omsorgs- og plejehjemsopgaverne angår, §§ 74-86 i lovforslaget, har mange undret sig over adskillige kommuners manglende sans for at realisere et kvalificeret omsorgsarbejde enten direkte kommunalt eller i samarbejde med brugerne, mens de samme kommuner har været ganske kvikke til at bygge plejehjem. Forklaringen kan måske være, at de hidtidige refusionsregler har spillet ind. Jeg forventer, at de ændrede refusionsregler også vil medvirke til, at lovens intentioner om at satse på det forebyggende i højere grad bliver realiseret.

Et omtåligt led i hele denne proces er revalideringen — den store tanke, som Bomholt udmøntede i revalideringsloven, og som menneskeligt og samfundsmæssigt er så rigtig. De mennesker, der har været engageret i revalideringen, har haft mange besværligheder, og antallet af klienter er steget enormt. Vanskelige arbejdsvilkår, problemer med bemandingen, manglende forståelse i forskellige led har ført til, at revalideringen ikke har givet de resultater, som man kunne ønske, og man kunne måske udtrykke en vis ængstelse for, at den form for opsplitten af refusionen, der nu bliver tale om, skal give vanskeligheder med på vejen for revalideringen. Det bliver nok nødvendigt, at sam-

[Albertsen.]

arbejdet mellem arbejdsformidlingen og revalideringscentrene bliver øget. Arbejdsformidlingens muligheder for at leve op til de krav, der stilles til den, forudsætter nok større effektivitet og måske bedre bemanding.

De seneste undersøgelser fra socialforskningsinstituttet har vist, at uanset det store antal revalidender, der vitterligt er tale om, burde langt flere have været inde i processen. I den forbindelse er det naturligt at kigge på antallet af invalidepensionister, som vi senest har drøftet ganske intensivt i folketingets socialudvalg. Det må nok erkendes, at vi stadig uanset velfærd og bedre beskæftigelse har et alt for stort antal medborgere, der vantrives som følge af manglende uddannelse, handicap og dårlige boligforhold, men utvivlsomt også som følge af ukendskab til mulighederne for at få forbedret deres status. Det er nok forklaringen på megen restfattigdom og vantrivsel.

Det er klart, at et så omfattende lovforslag, som vi her taler om, vil kræve et intensivt og omfattende udvalgsarbejde, og en lang række enkeltheder i det foreliggende lovforslag vil der ikke være mulighed for at komme ind på ved nærværende lejlighed. I den forbindelse vil jeg gerne komplimentere ministeren, fordi ministeren har givet en lang række organisationer mulighed for at få dette materiale tilstillet, før lovforslaget blev udarbejdet. Det har i nogle organisationer givet anledning til kritik, idet de har ment, at det tidsrum, hvori de havde mulighed for at se på disse ting, ikke var tilstrækkeligt. Jeg synes, denne kritik er uberettiget. Ministeren har virkelig vist god vilje, og jeg bør vel også sige til de pågældende, at mulighederne for fortsat at øve indflydelse og få gennemført ændringer vil være til stede i form af henvendelse til socialudvalget, hvor vi vil lytte intensivt og åbent til velbegrundede ændringsforslag og tanker, som man mener der måske ikke i tilstrækkeligt omfang for nærværende er taget hensyn til.

Opbygningen af lovforslaget og det, der er sigtet med det, forekommer mig logisk og konsekvent. Man anlægger en helhedsbetragtning over for den enkelte klient, og som følge heraf foreslås en fremgangsmåde og arbejdsmetode, der synes saglig og velfunderet. Man opererer med rådgivning og opsøgende virksomhed i første fase, dernæst med økonomisk bistand i almindelighed, herunder hjælpemidler for at lette tilværelsen. Tredje led i forslaget er den praktiske bistand i hjemmet, et forslag, som jeg synes virker fordomsfrit og tiltalende. Endelig er der bestemmelser om ansvaret for etablering og drift af institutioner m.v. Lovforslaget forekommer mig tiltalende og anbefalelsesværdigt i hele sit sigte.

Lad mig sluttelig bemærke: lovforslaget er en udfordring til det lokale selvstyre, som jeg er overbevist om vil modtage udfordringen på rette måde. Det placerer ikke mindst socialudvalgene særdeles centralt. Lovforslaget er tillige en stor udfordring og opfordring til alle socialarbejdere i dette land. Værktøjet er lagt frem; nu skal det danske samfund vise evne og vilje til at give den nye socialreform reelle muligheder. Mange har sukket over, at sygekasserne blev nedlagt. Andre vil nu beklage sig over, at børne- og ungdomsværnene ophører. Adskillige vil nok også vedføje, at mange kommunalpolitikere er forsvundet ud af billedet. Det er mit håb, at vi under udvalgsarbejdet kan finde en form, som giver plads for et nyt led i dansk demokrati: at få flere mennesker engageret, således at det ikke er et spørgsmål om større bureaukrati og færre folkevalgte, engagerede personligheder.

Lad mig sluttelig udtale min glæde over lovforslagets fremkomst og give det min varme anbefaling, men måske tilføje et lille hjertesuk i relation til § 146, hvor der som i andre lovforslag står:

„Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.“

Det er et spørgsmål om vores relationer til disse to områder. Det var muligt, at vi

[Albertsen.]

under drøftelsen her også kan komme ind på denne problematik.

Jeg anbefaler og forventer et omfattende udvalgsarbejde; men vi møder fra socialdemokratiet med åbent sind dertil.

Lis Møller: Såfremt folketinget vedtager det af socialministeren fremsatte lovforslag, som vi nu har til første behandling, sættes slutstenen på et vidtgående socialt reformarbejde.

Hermed mener jeg naturligvis ikke, at der dermed er sat punktum for sociale fremskridt. Nye behov vil selvsagt stille os over for nye krav til lovgivningsmagten i fremtiden, som tilfældet har været i fortiden. Med „slutsten“ mener jeg alene, at den store socialreform, der bærer den for al social administration så kendte dato 20. maj 1933, og som var udarbejdet af den daværende socialminister, K. K. Steincke, dermed er revideret på alle områder.

Steincke udarbejdede jo personligt sin reform. Som fattiginspektør på Frederiksberg havde han gennemtænkt de mange problemer, en socialforvaltning støder på, og nedfældede sine anskuelser i værket „Fremtidens Forsørgelsesvæsen“, som dannede grundlaget for hans udarbejdelse af socialreformen. Den var på mange måder udtryk for fremsyn, hvilket allerede fremgår deraf, at den endnu, 40 år senere, er ryggraden i vor sociale lovgivning. Steinckes fortjeneste var vel først og fremmest, at han samlede en umådelig bunke vildtvoksende lovbestemmelser i nogle få hovedlove, nemlig lov om arbejdsløshedsforsikring og arbejdsformidling, lov om folkeforsikring, der indeholdt reglerne for sygekassesystemet, aldersrente og invaliderente, og lov om offentlig forsorg, som omfattede alle de regler om hjælp, hvor sikkerhed ikke kunne skabes ved en forsikringslignende ordning.

I tidens løb er der ændret meget i denne opbygning, især med lovene under den forrige regering om socialstyrelsens oprettelse og om sygesikring, hvorved sygekassesystemet er ophævet og afløses fra 1. april i år af én alle omfattende sygesikring. Og nu skal vi altså sige farvel til loven om offentlig forsorg med alle de tilvækster, den har fået i årenes løb i form af f. eks. mødrehjælp, re-

valideringsinstitutioner og andre særforsoresgrene.

Efter 40 år samler socialministeren nu 6 gældende love i én. I et vist mål gør den nuværende socialminister altså Steinckes gerning om, samler og kodificerer, som juristerne vist kalder det. Men socialministeren er jo ikke nogen Steincke af den grund. Det, der nu forelægges, og som vi skal tage stilling til, er ikke fostret i hendes hoved alene. Det er socialreformkommissionens værk, og da alle partier har haft sæde i den, er der tale om et stykke tværpolitik, og samtidig er der tale om en naturlig forlængelse af det arbejde, som påbegyndtes under den forrige socialminister, fru Nathalie Lind. Dette er ikke sagt for at forklejne den nuværende socialminister. Jeg betragter det kun som en fordel, at der er gået et grundigt kommissionsarbejde forud for det arbejde, folketinget skal afslutte. Ud fra mit partis hele grundindstilling må vi anse kontinuitet i en lovgivningsvirksomhed for et væsentligt gode. Der er lovgivningsområder nok, der præges af en disharmonisk udvikling, hvor det, der gennemføres af én regering, brydes op og ændres totalt af den næste. Jeg behøver i den forbindelse blot at pege på vor skatte-lovgivning, der i så mange henseender præges af manglende kontinuitet. I de fleste tilfælde skyldes en sådan manglende kontinuitet politiske modsætningsforhold; sådanne er vi heldigvis forskånet for på det sociale område, og det kan vi hilse med tilfredshed.

Så klart jeg kan det, vil jeg fastslå, at også det konservative folkeparti accepterer den sociale velfærdsstat med dens sikkerhedsnet under borgerne. Men når det er sagt, føler jeg også trang til at fremhæve dette lovforslags § 6, stk. 1, hvori det hedder:

„Enhver mand og kvinde er over for det offentlige forpligtet til at forsørge sig selv, sin ægtefælle og sine børn under 18 år.“

I forhold til den nuværende forsorgslovs § 25 er der tale om en ændret formulering, idet man nu udtrykkelig fastslår, at den enkelte er forpligtet til at sørge for sig selv. I 1933 har man formentlig betragtet det som komplet overflødigt at fastslå en sådan selvfølge, men vi må nok desværre i dag, 40 år efter, erkende, at det i vide kredse ikke længere betragtes som en selvfølge. Mange

[Lis Møller.]

anser det for samfundets pligt at forsørge den enkelte, og samfundet anses for råddent, hvis det ikke er i stand hertil med tilstrækkelig flothed.

Personlig tror jeg imidlertid kun, det i det lange løb lader sig gøre at yde rundhåndet og tilstrækkelig hjælp til alle, der har brug for hjælp, hvis man undlader at yde hjælp til dem, som skulle være stærke nok til at klare sig selv. Ethvert trykkesystem må forudsætte, at de, der kan klare for sig selv og sine, også gør det, for går man videre, bliver der ikke midler nok til at løse de sociale opgaver, som er mest påtrængende. Derfor er jeg glad for, at dette nu fastslås i en lov, så vi måske kan blive fri for den evige pukken på samfundet — dette ret ubestemmelige begreb — hver eneste gang et menneske konfronteres med livets vanskeligheder, selvforskyldte eller uforskyldte. Holder vi os denne paragraf efterrettelig, så skulle det også være muligt for et samfund i økonomisk vækst at ordne forholdene bedst muligt for de nødstedte, som ikke kan klare sig selv.

Ved det forslag til bilstandslov, som vi drøfter i dag, er der sket meget, og meget vil blive gennemført, som har været fælles tankegods igennem de sidste 10 års socialpolitiske drøftelser.

Den sociale taber, den, som er kommet i vanskeligheder, skal ikke i fremtiden udsættes for at blive sendt fra Herodes til Pilatus. Uden hensyn til, om det drejer sig om en ung kvinde, som er blevet gravid, en trafikskadet, som skal revalideres, en ung mand, der skal aftjene sin værnepligt, en far eller en mor, som ikke længere magter at sørge for deres børns opdragelse, så skal han eller hun henvende sig ét sted, nemlig hos opholdskommunens sociale udvalg, og det er en umådelig fordel. Når henvendelsen har fundet sted, skal det sociale udvalg først søge at klare den pågældendes vanskeligheder ved rådgivning og vejledning. Er dette ikke nok, sættes ind med midlertidig bistand og, hvis problemet må anses for kronisk, med varig hjælp.

Jeg betragter det også som et fremskridt, at hjælpen bliver ens uden hensyn til trangsårsagen, men jeg vil igen understrege, at min forudsætning for at gå ind for ensartede ydelser er, at den pågældende selv har gjort,

hvad han evner for at forsørge sig selv og sine nærmeste. Glemmes § 6 i forvaltningen af denne lov, så er vi kommet uden for velfærdsstatens rammer og havnet i et system, der hviler på ollebrødsbarmhertighedens sumpede grund. Så kan jeg nemlig forsikre, at det beløb, som socialministeren har anslået til 40-50 mill. kr. på årsbasis som merudgift ved denne lov, hverken holder helt eller halvt.

I øvrigt fremgår det ikke helt klart af bemærkningerne, om dette beløb kun er de samlede udgiftsstigninger for staten, eller om det er de samlede udgiftsstigninger for såvel stat, amt som kommuner.

Ministeren siger i sin fremsættelse, at det måske kan give anledning til undren, at der såvel i kommissionsbetænkningen som i bemærkningerne til lovforslaget alene regnes med merudgifter til kontant hjælp. Ja, det kan det. Jeg indrømmer, at jeg ikke et øjeblik tror på, at merudgiften kan holdes inden for de 40-50 mill. kr. Bilstandsloven omhandler jo også andre former for hjælp end kontant hjælp. Jeg tror ikke, det kan undgås, at der kommer yderligere udgiftsstigninger bl. a. til uddannelseshjælp og i høj grad til det opsøgende arbejde, hvor der lægges op til, at man skal finde de vanskeligst stillede. De 40-50 mill. kr. gælder jo også kun det første år, efter at loven er trådt i kraft, og da har man jo endnu ikke personale til fuld udfoldelse.

Jeg savner en redegørelse for administrationsomkostningerne. Er de medregnet i de 40-50 mill. kr.? Jeg savner oplysning om den samlede personaleforøgelse. Så vidt jeg ved, har økonomi- og budgetministeren lovet, at der ved et lovforslags fremsættelse skulle medfølge en vurdering fra administrationsdepartementet over, hvad det medfører administrations- og personalemæssigt. En sådan vurdering mangler ved dette forslag. Hvorfor?

Er der mulighed for, at ministeren kan oplyse noget om, hvornår man agter at decentralisere de forskellige særforsoresgrene? Har ministeren truffet aftale med undervisningsministeren om, at denne fremsætter forslag vedrørende handicappedes indpassning i folkeskolen, således at al undervisning fremtidig samles, hvor den hører hjemme, nemlig i undervisningsministeriet, og ikke i socialministeriet? Det er noget meget væ-

[Lis Møller.]

sentligt for mig, som jeg håber at ministeren kan oplyse noget om allerede i dag.

Jeg skal ikke gå ind på de enkelte paragraffer nu, blot pege på § 84 — det er noget rent lovteknisk. Er det rimeligt, at lomme- pengebeløbet til plejehjemsbeboere står i loven? Beløbet forhøjes jo med visse mellemrum, og det betyder hver gang lovændringer. Kan ministeren ikke i stedet, når forhandlingerne med de implicerede organisationer har fundet sted, forhandle direkte med finansudvalget? Sådan foregår det, når radiolicensen skal hæves eller statsbanetaksterne skal sættes i vejret.

Udkastet til lovforslaget har været sendt til høring mange steder, og jeg vil gerne spørge, om det ikke havde været rimeligt, om resultatet af høringerne var optrykt i bemærkningerne. Nu forsinkes udvalgsarbejdet, fordi vi naturligvis må indkalde disse udtalelser.

Med hensyn til udgiftsfordelingen tror jeg, det vil være hensigtsmæssigt, om vi under udvalgsarbejdet nøje vurderer muligheden for inden for dette lovområde helt at overgå til objektive tilskudskriterier i stedet for forlods at yde 50 pct.s statsrefusion. Praktisk taget alle herinde har jo udtalt sympati for denne tanke, og på enkelte områder har vi da også gennemført den med held. Det forekommer mig derfor, at vi nøje må undersøge, om vi ikke kan komme bort fra de u hensigtsmæssige procentuelle refusioner inden for den sociale bistands område, ikke mindst da det jo er en lovgivning, som henlægger langt de fleste udgiftsdispositioner til kommunernes sociale udvalg. Jeg er overbevist om, at objektive tilskud, som er ens, hvad enten kommunen administrerer flot eller spartansk, vil have deres betydning i hele den offentlige økonomi og måske netop på dette område. Det er jo ikke småpenge, det drejer sig om, men et beløb på 5-6 milliarder kr. på årsbasis.

Forslagets hensigter er efter min opfattelse prisværdige. Der er ting, som jeg mener bør ændres, men det er jo dertil, vi har udvalgsarbejdet. Men én kritisk bemærkning fristes jeg til.

Socialministeren foreslår, at denne lov skal træde i kraft den 1. april 1974, altså om godt 1 år. Jeg skal ikke skjule, at jeg nærer dyb ængstelse for, at det ikke kan lade sig

gøre. Vi har i de seneste år lidt under, at man har villet igangssette reformer, inden de administrative forudsætninger var tilvejebragt eller gennemtænkt. Nu lægger man opgaver fra en række centrale direktorater ud i vort kommunale system. Men kan kommunerne bære byrden? Kan de klare det til den 1. april næste år? Denne lov er vel knap vedtaget inden 1. juni. Folketinget må jo tage sig den fornødne tid, når det drejer sig om sådan et stort lovkompleks, det er der vel ikke nogen der kan være uenige i. Det vil sige, at kommunerne får ca. 10 måneder til at føre dette ud i livet. Jeg tvivler på, at det kan lade sig gøre, også fordi kommunerne i forvejen har svært ved at magte de opgaver, der skal løses, og ingen kan bebrejde dem, at det kniber at følge med.

1. januar 1970 trådte kildeskatteloven i kraft, og kommunerne skulle i henhold til den opbygge en effektiv arbejdsgiverkontrol. Det er endnu ikke sket.

1. april 1970 fik vi kommunalreformen, som landet over krævede opbygning af en helt ny kommunal administration. Det er endnu ikke lykkedes at få de sammenlagte kommuner til at fungere uden lyde.

Samtidig blev amtskommunernes antal nedskåret væsentligt, og den amtskommunale administration lader stadig meget tilbage at ønske, hvad alle udmærket ved.

I april i år skal kommunerne overtage sygekassernes hidtidige opgaver og etablere administration af den nye sygedagpengereform. Når det er sket, og det er ikke så ligetil endda, så skal de samme kommunalbestyrelser i gang med at sørge for, at bistandsloven kan træde i kraft 1. april næste år.

Det bliver en svær nød at knække. Især frygter jeg, at det vil mislykkes totalt for amtskommunerne, som skal overtage en række af de opgaver, der i dag løses af flere direktorater og centrale institutioner. Jeg beder ministeren erindre, at amtskommunerne indtil 1970 overhovedet ingen social forvaltning har haft. I øvrigt er der netop for tiden en voldsom diskussion om, hvorvidt amtskommunerne overhovedet skal opretholdes. Kan det derfor ikke være lidt betænkeligt på et sådant tidspunkt at pålægge dem nye store opgaver?

Ministerne bør vise så megen klogskab, at hun nøjes med at gå gennemført loven og tilslutning til dens principper, idet vi så i ro

[Lis Møller.]

drøfter, hvornår de administrative organer er rede til at sætte det hele i værk. Vi må undgå et nyt administrativt kaos. Vi kan gøre det så meget desto roligere, som ingen jo får direkte økonomisk gevinst af dette forslag — i modsætning til, hvad tilfældet er med sygedagpengene. Vi kan gøre det så meget roligere, som vi dog har en social administration, der fungerer, og som kan fungere, indtil vi er sikre på at få noget bedre. Og vi kan vel også gøre det i tillid til, at vi dermed i ét, måske to finansår sparer statskassen for en merudgift på mindst 40-50 mill. kr. Jeg beder ministeren om ikke at lade politisk stædighed tage magten fra god sund fornuft. Der er ingen prestige forbundet med at presse sagen igennem. Der er intet prestigetab ved at lade loven iværksætte, når organer og institutioner magter det.

Med disse ord kan jeg tilsige mit partis støtte til et grundigt udvalgsarbejde.

Holger Hansen: I foråret 1969 gennemførte folketinget, i enighed stort set, styrelsesloven for det sociale område som den første af en række love inspireret af socialreformkommissionen. I 1970 gennemførte folketinget, også i næsten enighed, den nye sygesikringslov, hvorefter sygesikring blev en opgave, der skulle varetages af kommunerne og amtskommunerne. I 1971 kom så, efter at forslag allerede var blevet fremsat i maj 1971 af den daværende socialminister, fru Nathalie Lind, forslaget om dagpenge. Dette forslag blev gennemført i foråret 1972 under den nuværende socialminister, fru Eva Gredal, men det opnåede ikke som de to tidligere nævnte love i socialreformkomplekset den samme opslutten i folketinget, idet dagpengeloven gav anledning til en meget skarp debat og blev vedtaget, som vi husker det, alene af socialdemokratiet og socialistisk folkeparti.

Jeg vil gerne erindre om ved denne sidste runde, at mit parti ikke under behandlingen af dagpengeforslaget var imod de principper, som et ændret dagpengesystem skulle bygges på, men vi fandt, som vi gav udtryk for det i folketinget, at man hastede lovforslaget igennem og dermed gjorde det vanskeligt for folketinget at overse dets konsekvenser, og at man dernæst gennemførte

ændringer i forhold til det oplæg, der var kommet fra socialreformkommissionen, ændringer, som vi mente kom for hurtigt. Socialminister Eva Gredal var vidende om, hvor venstre var at finde dengang i den situation, og også om, på hvilken måde det havde været muligt at nå til enighed om dagpengereformen, men socialministeren ønskede ikke at benytte sig af denne mulighed. Dermed fik vi den vedtagelse, vi fik, og denne dagpengelovgivning træder nu i kraft pr. 1. april 1973 sammen med sygesikringsloven.

I december i fjor vedtog folketinget enstemmigt forslaget om den sociale ankestyrelse, og i dag står vi altså ved behandlingen af forslaget om social bistand — det største, kan vi vel næsten sige, af disse lovforslag.

Jeg vil gerne på venstres vegne give tilslutning til den linje, der ligger i dette lovforslag. Vi deltager ikke fra venstre i beklagelser over, at dette forslag — som det nævnes af ministeren i fremsættelsestalen — skulle være for jordbunden. Vi er tilfredse med, at lovforslagets ord er knappe, og jeg synes også konkrete. Bestemmelserne her er — måske i modsætning til i så mange andre lovforslag — udformet på en sådan måde, at de er bemærkelsesværdigt klare og let læselige. Det betyder ikke, at der ikke er mange, mange spørgsmål foran os i udvalget, det betyder ikke, at der ikke vil blive megen debat og mange vanskelige dele at komme til bunds i, men jeg synes, vi bør give ministeren og embedsmændene den ros, at dette forslag er udformet, så det er let at overse, og jeg håber også, når vi har behandlet det i socialudvalget og vedtaget det her i tinget, det bliver let at administrere.

Vi giver ministeren ret i, at der ikke i denne lovgivning er behov for store ord. Vi ved godt, at vort sociale apparat ikke kan omkalfatres fra en bestemt dato. Vi må bestandig søge at gøre den sociale bistand bedre. Det er det, der er lovens formål, og det opfyldes ikke på en bestemt dato i et bestemt år, men ved arbejde, en udnyttelse af ressourcerne, en hensigtsmæssig administration, og vi synes, at dette lovforslag lægger op til dette.

Ser vi på forslaget fra borgerens side, fra ham eller hende, der gerne skulle betjenes, ja, så skulle lovforslaget give mulighed for at rette på vanskelighederne, hjælpe på

[Hølgger Hansen.]

skaderne, inden de bliver for store. Lovforslaget skulle give en mulighed for en sådan oversigt over systemet og for en sådan forståelse hos den enkelte borger, at noget af det, som måske i dag fortabes i det splittede system, kan indvindes.

Ser vi på dette forslag fra kommunens synspunkt eller fra kommunalbestyrelsens, hvis socialudvalg bliver den ansvarlige for området, så er der ingen tvivl om, at dette pålægger socialudvalget og socialforvaltningen nogle opgaver, der kræver mere end de opgaver, man hidtil har haft — og dog. Nu vil det være sådan, at kommunen, og det vil sige i første omgang socialforvaltningen, skal have pligt til at gå ind i alle sager. Man vil på en helt anden måde end hidtil have mulighed for at se den enkeltes sociale situation i dens sammenhæng. At det vil stille store krav til det personale, der skal betjene os i de sociale forvaltninger, er der ingen tvivl om. Til gengæld vil disse mennesker have mulighed for på en helt anden måde end tidligere at søge hjælp til at løse de problemer, der er opstået for de mennesker, der søger dem, idet de på en helt anden måde direkte vil komme i kontakt med folk, som er eksperter på de forskellige områder. Jeg tænker her først og fremmest på socialcentre, som vi har lovgivet for i den sociale styrelseslov, og som må sættes i kraft og må være i gang, inden denne lov træder i kraft.

Der vil være stor forskel fra kommune til kommune på, hvordan man kan løse de problemer, man vil blive stillet over for på dette område. Medens store kommuner med et udbygget socialt serviceapparat med eksperter på de forskellige områder vil kunne klare mange, ja, måske de allerfleste problemer selv, så vil mange mindre kommuner have behov for og være nødt til i meget høj grad at trække på amtets socialcenter.

Nu kunne man tænke sig, at den lille kommune med den måske i forhold til den store kommune svage forvaltning med de få eksperter osv. dermed ville være henvist til at tilbyde en ringere service for borgerne end den service, borgeren får i den store kommune. Jeg er ikke sikker på, at dette er en rigtig opfattelse. Jeg tror måske snarere tværtimod. Den lille kommune med den lille sociale forvaltning, med den forholdsvis lille

befolkning at betjene, vil på mange måder have det fortrin fremfor socialforvaltningen i den store kommune, at den vil kende problemerne på en mere personlig måde. Den vil kende mange af de mennesker, der har problemerne. Man vil i en sådan lille eller mindre kommune på en anden måde end i den store kommune være nær problemerne. Det kan meget vel være, at service og hjælp i denne lille eller mindre kommune fuldt vil kunne være på højde med hjælpen i den store, selv om man ikke inden for husets vægge har de eksperter, som den store kommune måske har bag den næste dør.

Det er vel på grund af denne store forskel i kommunistørrelser og altså også i muligheden for at have folk klar, når situationen kræver det, at vi har opbygget systemet med socialcentre i amterne. Et af de vanskelige spørgsmål under behandlingen af dette lovforslag vil jo blive, hvordan forholdet til socialcentre fra de forskellige kommunetyper skal være. Vi må regne med, at vi ikke den dag, loven om social bistand træder i kraft, har rådighed over et stort og nyt personale til at sætte ind på sagsbehandlingen. Vi gør klogt i at huske, at den dag, denne lovgivning føres ud i livet, vil vi i praksis have nogenlunde de samme mennesker til at udføre opgaverne, som dagen før loven trådte i kraft. Vi vil have nogenlunde de samme bygninger, nogenlunde de samme fysiske muligheder for at sætte ind.

Jeg har gerne ville gøre disse sidste bemærkninger i anledning af den debat, der har stået om, hvorvidt vi ville tabe socialreformen på gulvet, før den overhovedet blev gennemført. Jeg tror, vi gør klogt i at understrege, at også på dette område er ressourcerne begrænsede, og vi nødes til at handle under hensyn til de bestående muligheder og ikke bilde hinanden ind, at ressourcerne er ubegrænsede. Vi nødes til at handle efter denne tankegang. Jeg tror ikke, det ville være fornuftigt, om vi tilrettelagde en socialreform, som ville betyde en meget hastig og meget voldsom stigning i de sociale medarbejderes tal. Dette kan ikke lade sig gøre, hvis vi skal handle fornuftigt. Vi skal ikke opfordre kommunerne til den dag, bistandsloven sættes i kraft, at søge antaget en hel masse mennesker, som måske ikke har den rigtige uddannelse, de rigtige forudsætninger. Vi nødsages til at lade dette rig-

[Holger Hansen.]

tige kompleks gå glidende i gang. Hvilken dato det så skal være, hvor vi sætter denne lov i kraft, skal jeg vende tilbage til om et øjeblik.

Ministeren peger i lovforslagets bemærkninger på den aftale, der er truffet med kommunerne omkring refusionsystemet. Vi kan se, at det er tanken, at kommunerne får en refusion på 50 pct. af de faktisk afholdte udgifter og derudover får et beløb svarende til ca. 17 pct. ifølge lovgivningen under indenrigsministeriet om tilskud efter objektive udgiftskriterier. Jeg kunne godt have tænkt mig, og her er jeg på linje med fru Lis Møller, at flere penge blev givet efter objektive kriterier og færre efter de afholdte udgifter. Men vi er altså nået et stykke på vej.

Der er mange problemer, men der er ét hovedproblem i denne forbindelse, som jeg gerne vil høre ministerens bemærkninger til. Vi har her en procentrefusion på 50 pct. af den faktiske udgift og 17 pct. efter objektive kriterier, medens vi har 100 pct.s statsrefusion for f. eks. invalidepension. Hvorledes står disse to refusionssystemer til hinanden? Mon ikke det kan tænkes, at sociale myndigheder kunne fristes til at flytte folk over på invalidepension, fordi invalidepension ikke belaster kommunens sociale budgetter? Der kan tænkes andre eksempler af samme skuffe. Jeg tror, det er et problem, som vi nødsages til at tage op i denne sammenhæng, stadig væk ud fra det synspunkt, at ressourcerne ikke er ubegrænsede, og at vi må søge at skabe systemer — og dette vil jeg gerne understrege — hvor det alene er den enkeltes behov, den enkeltes virkelige behov, der er afgørende for, hvilken ydelse denne person eller denne familie modtager.

Lovforslaget vil ifølge bemærkningerne komme til at koste 40-50 mill. kr. mere end de love, denne lov afløser. Jeg vil gerne sige til socialministeren, at jeg tror, det er en rigtig vurdering, når ministeren foreløbig er tilbageholdende over for udgiftsområdet, som vi her arbejder med. Vi kender alle de store krav om besparelser, og jeg tror også, det er vigtigt, at vi går frem i en takt, som vil have befolkningens forståelse.

I lovforslagets bemærkninger er det anslået, at de årlige merudgifter vil andrage 40-50 mill. kr. Jeg har ikke, som min forrige bemærkning måske kunne give udtryk for,

overset, at der i dette lovforslag ligger væsentlige stigninger i ydelserne for nogle grupper. Vi vil gerne i udvalget nøjere vurdere disse stigninger, inden vi endeligt tager stilling, ligesom vi naturligvis i udvalgsarbejdet vil søge at trænge ned i de økonomiske følger, der på lang sigt kan tænkes afledt af denne lovgivning. Det er vel til syvende og sidst det, der er det mest spændende. Det er nemlig ikke uden videre givet, at denne lov på lang sigt vil betyde større udgifter for det offentlige, end hvis vi ikke gennemførte denne reform. Der er mulighed for med den foreslåede opbygning af vort sociale sikkerhedsnet at træde ind på et tidspunkt, hvor det er muligt at forhindre større og væsentligere skader. Dette hænger naturligvis også sammen med den almindelige udvikling i samfundet, med den ånd, hvori vore sociale love bliver forstået af befolkningen og accepteret af befolkningen og naturligvis af den administration, der skal klare det daglige arbejde med loven i praksis.

Vi har i socialudvalget i denne vinter drøftet de mulige årsager til den kraftige stigning i antallet af invalidepensionister. Det ville være af stor værdi også for behandlingen af dette forslag, hvis vi kunne skabe et overblik over disse årsager. Jeg vil gerne spørge ministeren, om det ikke er nødvendigt, at vi søger at skaffe os en viden om disse forhold, også som et led i vurderingen af alle de ting, vi skal arbejde med her.

Jeg har her forsøgt at vurdere forslaget ud fra den enkelte borgers situation og fra kommunens side og vil gerne komme med nogle betragtninger om forslaget til bistandslov ud fra, skal vi sige samfundets eller befolkningens synspunkter.

Nu er befolkningen jo ikke nogen entydig gruppe, det ved vi alle sammen godt, men der anlægges givet i mange kredse, også i kredse, hvor man ikke tidligere mødte noget sådant, en kritisk vurdering, en kritisk betragtning af bl. a. de sociale udgifter i vort samfund. Vi har på det seneste set spørgsmålet om børnehaverne draget frem, hvad disse koster det offentlige pr. plads, og hvad det koster forældrene osv. Vi har set spørgsmålet stillet, om det er en rigtig socialpolitik og famliepolitik, vi på dette område har ført igennem mange år.

Vi hører jævnligt i den offentlige debat

[Holger Hansen.]

om de enlige eller de måske-enlige og om, hvorledes familiemønsteret har ændre sig i de senere år, således at tidligere principper i lovgivningen måske ikke længere kan bære og omvurdering derfor bliver nødvendig. Disse betragtninger har ikke særlig relation til dette lovforslag, men de er nok alligevel værd at have med i vurderingen af den sociale udvikling i disse år, som jeg mener denne lov vil komme til at påvirke i meget høj grad.

Befolkningens forståelse og medvirken er absolut nødvendig, hvis socialpolitik skal lykkes. Denne medvirken og forståelse har vi jo kendt i mange år. Vi har kendt denne forståelse i mange år i næsten alle kredse. Vi skal være opmærksom på, at kravene fra det offentlige til den enkelte, skattetrykket, nu er af en sådan karakter, at opmærksomheden er spændt og kritikken er rede også på områder, der før ligesom var sparet for denne kritik.

Jeg skal ikke ved denne førstebehandling gå ind i lovforslagets mange enkeltheder og skal slutte med at tilsige mit partis velvillige medvirken ved behandlingen af forslaget. Vi går med glæde til denne forhandling i udvalget og med ministeren. De tanker, der her er sat på papiret i dette forslag til bistandslov, ligger os i venstre særdeles nær. Jeg vil gerne erindre om, at det bl. a. var på vores foranledning, at den socialreformkommission, der nu har afsluttet sit arbejde, blev sat i gang.

Ministeren gør i slutningen af sin fremsættelsestale nogle bemærkninger om ikrafttrædelsesdatoen, som i forslaget er angivet til 1. april 1974, og ministeren siger rent ud, at nogle nok vil mene, at det er kort frist at sætte for gennemførelsen af denne lovgivning, der er så omfattende. Heri er jeg enig. Vi vil i allerhøjest fald kunne færdiggøre dette lovforslag til den 1. juni. Derefter er det sommerferie, også på de offentlige kontorer og i de offentlige råd, og der vil så kun være godt et halvt års tid tilbage til at klare de mange, mange problemer af teknisk karakter og af personalemæssig karakter, der opstår, og som skal klares inden den 1. april 1974. Jeg tvivler meget på, at det vil være muligt på forsvarlig vis at nå at sætte denne lov i kraft til denne dato, og jeg må opfatte ministerens bemærkninger i slutningen af

fremsættelsestalen sådan, at ministeren er åben for en forhandling også om dette vigtige problem. Vi ønsker ikke at sinke denne lovgivning, vi ønsker tværtimod at være med i behandlingen af den og at gøre denne sag færdig fra folketinget så hurtigt, det overhovedet er gørligt på forsvarlig vis, og at dette lovforslag kan få en så omfattende og så grundig behandling så hurtigt som muligt.

Jeg kan med disse ord anbefale forslaget til en velvillig behandling i udvalget og tilsige venstres positive medvirken til at gøre dette kompleks færdigt så hurtigt, det er gørligt, men også til at drøfte, hvornår det er muligt at sætte dette i kraft på forstandig og forsvarlig vis med en fornuftig administration af lovens mange paragraffer i de kommuner og amter, hvor denne lov skal administreres.

Grethe Philip: Med dette lovforslag lægges der op til den endelige omlægning af den sociale sektor, således som det er foreslået af socialreformkommissionen. Kommissionen har arbejdet med meget store målsætninger: forebyggelse og revalidering, tryghed og trivsel. Det bør også være vor ledetråd, når vi nu skal drøfte dette centrale lovforslag.

Samtidig må det understreges, at vores opgave her i folketinget, når vi skal fastlægge den sociale struktur, er at gøre den så hensigtsmæssig som muligt, det vil sige at tilrettelægge den sådan, at vi får den bedste udnyttelse af de personalemæssige ressourcer, der sættes ind, og dermed også giver det klientel, vi gerne vil støtte, den bedste bistand. Vi bør lægge gode, rummelige og smidige rammer, men resultaterne skal nås ude i det praktiske arbejde gennem en fremsynet planlægning og ved personalets indsats. Det er til syvende og sidst derude, slaget skal stå. Derfor er det også et meget langt stykke hen ad vejen, på den ene side den lokale planlægning og styring og på den anden side personalets indstilling og viden og dets indleven i problemerne, der bliver afgørende for resultaterne.

Intet tyder på, at de sociale problemer vil aftage i de kommende år; store omlægninger i samfundet, f. eks. kvindernes ændrede arbejdsopgaver i retning af mere erhvervsarbejde og tilsvarende mindre mulighed for at tage sig af omsorgen for familiens børn og

[Grethe Philip.]

gamle, vil stille nye krav til sociale hjælpeforanstaltninger. Det gør også de mange nye sociale tabere, der uafsladelig synes at dukke op i kølvandet på ændringer i miljø og teknologi og som følge af tidens stigende krav om effektivitet. Et hårdere arbejdsmiljø vil i sig selv skabe flere sociale tabere. Det er med den lovgivning, vi her drøfter, vi skal komme de allervanskeligst stillede grupper i vort samfund til hjælp, det bør vi stadig have for øje.

Socialministeren har kort før fremsættelsen sendt et udkast af lovforslaget ud til høring; jeg synes, det var en god idé, som jeg gerne her vil complimentere for. Jeg håber også, at vi i udvalget kan nyde godt af de, forstår jeg, mange ideer og tanker, der i den forbindelse er kommet frem fra folk, der står ude i det praktiske arbejde.

I det radikale venstre vil vi tilslutte os væsentlige hovedprincipper i forslaget. Det gælder først og fremmest gennemførelsen af, hvad vi med et slagord kalder det enstrengede system; jeg siger udtrykkeligt slagord, for det sociale system bliver jo ikke helt så enstrengt endda, bl. a. fordi vi stadig holder arbejdsløshedsunderstøttelsen udenfor i et særligt understøttelsessystem.

Vi er enige i, at der som foreslået bør ske en samling omkring kommunen som den centrale instans for støtte til den sociale klient, og at mødrehjælpen og revalideringscentre nedlægges, medens amtskommunerne går stærkere ind i billedet dels som planlæggende, styrende og rådgivende instans i forhold til kommunerne, dels ved selv at overtage visse funktioner direkte.

Sammen med den forestående nedlæggelse af sygekasserne pr. 1. april i år vil der blive tale om, hvad man næsten kan kalde en revolutionerende omlægning af den sociale administration. Man forstår godt, hvis kommunerne stønner under de byrder, der lægges over på dem med tilrettelæggelse af hele dette arbejde; jeg skal senere komme tilbage til dette i forbindelse med spørgsmålet om lovens ikrafttræden. Men jeg har

fundet det meget opmuntrende, at det sociale personale slutter op om det fundamentale princip, at klientens og familiens situation skal ses under en helhedssynsvinkel, og at den sociale bistand, der gives til afhjælpning af forskellige systemer, bør være koordineret.

Det er glædeligt, at personalegrupperne er så interesserede, som de er, i at erhverve den bredere viden, der vil blive nødvendig, og i det hele taget har stillet sig så positivt over for de nye tanker, selv om det også betyder ændringer for den enkelte med hensyn til arbejdsplads og arbejdsområde. Jeg håber, det vil lykkes at gennemføre hele denne store omlægning uden for mange skår, og jeg opfordrer ministeren til at sikre, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de ansatte, hvor det kan ske, uden at ideen med omlægningen dermed forskertses.

Vi tilstræber en forenkling af den sociale administration. Jeg har dog ingen illusioner om, at denne koordination vil virke besparende i den forstand, at vi senere direkte vil kunne aflæse et mindre behov for socialt personale som følge af den administrative omlægning. Men jeg føler mig på den anden side overbevist om, at der, om jeg så må sige, under overfladen vil være store menneskelige gevinster at hente for klientelet, der kan måles i øget trivsel og vel også i en del tilfælde i en hurtigere genindpasning i normal tilværelse hjemme og på arbejdspladsen.

Skulle jeg nære nogen bekymring ved at lægge så megen kompetence og så stort ansvar ud på kommunerne, måtte det gælde, om man vil kunne få det mål af ensartethed i behandlingen af sociale sager, som vi vel trods alt tilstræber på tværs af al vor tiltro til værdien af den lokale kommunale selvstændighed.

Det er også her, betænkelighederne først og fremmest viser sig, særlig hos det personale, der har taget sig af specielle grupper, det være sig enlige forsørgere eller revaliderende eller de svage grupper blandt de ganske unge i de vanskelige overgangsår mellem

[Grethe Philip.]

skole og erhverv. Vil kommunerne forstå disse problemer til bunds, spørges der, og vil de både evne og ville sætte ind tilstrækkelig tidligt og tilstrækkelig effektivt? Har vi tilstrækkelig sikkerhed, spørges der for, at denne ligelige behandling bliver en realitet derved, at amtskommuner, socialstyrelse og socialministerium går ind med vejledning og styring? Jeg finder spørgsmålet helt centralt, og vi må nu drøfte det igennem både i udvalget og i samråd med ministeren.

Socialministeren foreslår, at børne- og ungdomsværnene skal ophæves, og at de sager, der har været behandlet her, skal overtages af de sociale udvalg. Jeg skal ikke nægte, at netop dette spørgsmål har givet mig anledning til mange overvejelser. Børneværnene har udført et stort arbejde gennem årene; vi har også her siddende en meget interesseret kreds af mennesker, der ofte har været dybt engageret i de enkelte sager. Alligevel er det min personlige opfattelse, at man i konsekvens af linjen og ideen i hele den nye struktur bør ophæve børneværnene.

Jeg vil dog bede om, at man under udvalgsarbejdet nøje overvejer, om der kan gives de enkelte kommuner adgang til i en kortere overgangsperiode på nogle få år efter lovens ikrafttræden at opretholde selvstændige børne- og ungdomsværn. Særlig de små kommuner, der ikke råder over en større embedsmandsstab til at medvirke ved behandlingen af disse sager, kan ellers blive meget vanskeligt stillet.

Jeg vil dog for en ordens skyld tilføje, at der i spørgsmålet om børneværnenes ophævelse er forskellige opfattelser i min gruppe.

Mit parti ser med stor sympati på forslaget om at udvide det rådgivende arbejde. Det er vel næppe realistisk at forestille sig, at vi på én gang og på et tidspunkt, hvor der er snævre personalelofter, skal kunne stille en virkelig grundig og omfattende socialrådgivning til rådighed for alle, men det er i hvert fald en rigtig målsætning, som vi må stræbe henimod. Og vi skal ikke blot give rådgivning efter henvendelse, men jeg mener også, det må være en forpligtelse at give en bredere orientering, uden at der har fundet direkte henvendelse sted, i form såvel af annoncering som af pjecer — og måske også ad andre veje, bl. a. via tv og radio.

Jeg vil gerne understrege i forbindelse med den individuelle rådgivning, at det er overordentlig vigtigt, at klienten på et tidligt stadium selv inddrages i overvejelserne om, hvorledes en eventuel hjælp bør tilrettelægges. Der bør i det hele taget aldrig handles hen over hovedet på klienten eller sådan, at klienten føler det på den måde.

Samtidig vil jeg pege på betydningen af et mere omfattende opsøgende arbejde. En række undersøgelser, bl. a. foretaget af socialforskningsinstituttet, viser, at der rundt omkring sidder mennesker, som ofte med en meget beskednen håndsrækning eller økonomisk støtte kan få hjælpemidler, der vil lette den daglige tilværelse for dem betydeligt.

Familier med handicappede børn hører til dem, der har brug for opsøgning og vejledning.

Det radikale venstre kan ligeledes tilslutte sig princippet om, at den sociale bistand skal ydes efter behov uden differentiering efter årsagen til behovet, men med hensyntagen til den forventede varighed af den sociale behovssituation. Dette er også en fortsættelse af de principper, der lå bag ved dagpengereformen, principper, som vi hele tiden har tilsluttet os.

Socialministeren foreslår en forhøjelse af den kontanthjælp, der ydes i forbigående trangtilfælde, således at den kommer op på niveau med, hvad der ydes nu som udvidet hjælp, dvs. efter en lempelig trangsbedømmelse. Ministeren har på dette punkt vist tilbageholdenhed i forhold til et mere vidtgående forslag fra socialreformkommissionen. Det skal ikke bebrejdes ministeren, da navnlig ikke nu på et tidspunkt, hvor der tales så meget om behovet for besparelse på det offentlige budgetter.

Men tilbage bliver en stærk fornemmelse af, at vi ved for lidt om, hvad der rent faktisk udbetales i kontant hjælp, og at vi trænger til en langt bedre analysering af, hvem der får denne hjælp, og hvorledes en forhøjelse, måske endda også højere end den, der foreslås her, vil virke på den, der får hjælpen, f. eks. med hensyn til den pågældendes lyst til at tage arbejde.

Vi må i folketingsudvalget nøje have undersøgt, hvorledes de kontante ydelser i forskellige tilfælde vil forholde sig dels til almindelige arbejdsindtægter, dels til andre

[Grethe Philip.]

socialle ydelser som dagpenge og invalidepension. Det vil bl. a. være af betydning for at vurdere, om det vil være muligt at få klienterne interesseret i en revalidering. En nøje koordination mellem de forskellige sociale ydelser er absolut nødvendig, om revalideringsarbejdet skal få arbejdsvilkår, der muliggør gode resultater.

I socialreformkommissionens 2. betænkning er der på side 166 en tabel over antallet af personer, der i de sidste år har modtaget hjælp efter forsorgslovens § 46. Tallene viser en betydelig stigning igennem de senere år. Jeg har særlig bemærket, at blandt dem, der har modtaget hjælp i 3 måneder eller derover — og det er jo de virkelig vanskelige tilfælde — er der mere end 7.000 enlige mænd, det vil sige omtrent lige så mange som antallet af enlige kvinder med børn, der har fået hjælp i mere end 3 måneder. Jeg har også bemærket, at der er et stort antal unge enlige mænd i aldersgruppen 18-24 år, der får forsorgshjælp. Her er noget, der efter min mening bør undersøges meget nøjere.

Vi har i høj grad brug for en stærkt forbedret og hurtig ajourført socialstatistik, så vi hele tiden nøje kan følge udviklingen inden for de sociale grupper. Det er jo i virkeligheden helt forbløffende, når vi ser på størrelsen af de samlede sociale udgifter, og når vi ser på den eksplosive udvikling, som disse udgifter har været inde i, at vi ved så lidt om tallene, at vi har så lidt statistik på det område — netop de tal, der skulle give os værktøjet i hænde til at komme bag om udviklingstendenserne. Både når vi ser på det samfundsøkonomisk og socialt, er det efter min mening helt nødvendigt, at vi omgående får en bedre socialstatistik.

Mit parti kan, som jeg allerede har sagt, tilslutte sig tanken om at lade kommunerne gå stærkere ind i billedet end før og give dem mere beslutningsmyndighed, men det er under forudsætning af, at amtskommunerne går ind som planlæggende og styrende myndighed.

Vi har allerede i forbindelse med den sociale styrelseslov indgående drøftet spørgsmålet om, hvorvidt visitation til plejehjemmene bør foretages af kommune eller amtskommune. Vi fandt frem til en slags mellem løsning. For nylig hørte jeg, at man i en lille sjællandsk kommune har fyldt et nyt, dyrt

plejehjem op med alle de gamle beboere på alderdomshjemmet. Det følte som en menneskelig og rimelig løsning, men ca. 20 pct. af dem var ikke plejepatienter, nogle havde sågar arbejde i den nærliggende by. Sådan noget kan jo nok gøre én betænkelig. Her kunne en tjernvisitation, der kunne modstå lokal pression, være på sin plads. Jeg tror, vi på grundlag af disse erfaringer må drøfte hele dette problem igennem.

Vigtigere er dog spørgsmålet om refusion til kommunen for de sociale udgifter efter bistandsloven. Det må være et hovedprincip for finansieringen, at den bør være neutral. Derfor har det været forkert, at vi f. eks. har givet større tilskud til plejehjem end til hjælp i patientens eget hjem og derved indirekte har opmuntret kommunerne til at bygge dyre plejehjem også til patienter, der kan klare sig hjemme. Så langt mener jeg også vi er enige, og dette bliver ændret, men noget tilsvarende gør sig gældende i forholdet mellem de kommunale udgifter og udgifter, der bæres af staten eller amtskommunerne. Vi må sikre os, at vi ikke ad indirekte vej, fordi vi ikke har tænkt refusionsproblematikken igennem, opmuntrer til dyre behandlingsformer, der måske endda har en uheldig slagside rent medmenneskeligt.

Jeg vil særlig pege på, at vi ved fastlæggelse af finansiering og refusionsordning må være meget omhyggelige med at sikre koordinering mellem den sociale sektor og sundhedssektoren, f. eks. mellem sociale hjælpeforanstaltninger og sygehusbehandling. Socialministerens forslag går på refusion direkte til kommunen, stort set som 50 pct.s refusion af de faktiske afholdte udgifter. Samtidig skal de generelle tilskud til kommunerne forhøjes. Det er kendt, at der fra amtskommunernes side har været ønske om at komme stærkere ind i billedet for derved at få større mulighed for den styring og planlægning inden for hele amtskommunens område, der pålægges amtskommunens social- og sundhedsudvalg ifølge den sociale styrelseslov.

Jeg har bemærket, at lovbestemmelsen om udarbejdelse af en samlet udbygningsplan for hvert amt skal sættes i kraft samtidig med bistandslovens ikrafttræden. Men giver vi nu også amtskommunerne de magtmidler i hænde, der er nødvendige for, at amtskommunerne får ikke alene formelle,

[Grothe Philip.]

men også reelle muligheder for at gennemføre de styrende opgaver, vi pålægger dem?

I det radikale venstre møder vi med forhåndssympati for at omdanne en del af de hidtidige refusioner til bloktilskud, der i højere grad vil lægge op til, at den enkelte kommune går ind i prioriteringsovervejelser; men vi sætter et stort spørgsmålstejn ved, om socialministerens forslag om refusion har fået den rette udformning, og vi ønsker en nøje drøftelse af hele styrings- og planlægningsproblematikken under det forestående udvalgsarbejde.

I en tid, hvor socialministerens samlede budget på finansloven udvikler sig med rivende hast, er det nok værd at underkaste de udgiftsmæssige virkninger af en stor ny lov en ekstra grundig undersøgelse. Ministeren vurderer selv merudgifterne ved loven til 40-50 mill. kr. Jeg har nok bemærket, at ministeren går meget forsigtigt med dørene og understreger, at denne merudgift kun gælder på kort sigt, da der er snævre grænser for, hvor hurtigt personale og institutioner kan udbygges. Jeg skal ikke her indlede en diskussion om grunden til, at udgifterne på hele det felt, lovforslaget dækker, vil stige galoperende på lidt længere sigt, om det er en følge af denne lov eller sker i kraft af en allerede igangværende tendens, men det skyldes vel begge dele. Jeg er i hvert fald ikke i tvivl om, at denne lov bl. a. i kraft af dens større tilbud om rådgivning stærkt vil øge kravene om støtte og dermed i høj grad understøtte den udgiftsudvikling, der er i gang. Jeg vil gerne henvise til den mindretalsudtalelse, som fru Nathalie Lind og jeg har afgivet herom i socialreformkommissionens betænkning.

Det radikale venstre prioriterer ydelser efter bistandsloven højt inden for det offentliges sociale udgifter. Vi har, som jeg allerede tidligere har sagt, her at gøre med meget svagt stillede grupper i samfundet, som i særlig grad har behov for støtte fra samfundet, men lad os ikke stikke os selv blår i øjnene. Bistandslovens område bliver i de kommende år overordentlig udgiftkrævende, og selve de lovforslag, vi her behandler, vil fremskynde denne udvikling. Dette bør vi gøre os klart, både når der skal prioriteres inden for det sociale område, og når

prioriteringer skal foretages på statens samlede budget.

Ikrafttrædelsestidspunktet foreslås til 1. april 1974, men i bemærkningerne til § 139 åbnes der en ventil. Vi mener, at der skal være tid til en meget grundig forberedelse. Ingen, allermindst personalet i den sociale sektor, er tjent med, at denne vidtgående reform skal føres forjasket og forjaget ud i livet. Der må gives kommunerne rimelig tid til at planlægge hele den administrative omlægning, og amtskommunerne skal jo også opbygge deres socialcentre, ligesom budgetterne skal omlægges.

Hertil kommer, at vi i 1974 har kommunale valg, og at nye kommunalbestyrelser, hvor der sandsynligvis vil være en stor udskiftning, skal til at sætte sig ind i problemerne. Jeg tilråder derfor, at man giver rigelig tid til gennemførelsen.

Vi er i det radikale venstre som sagt enige et meget langt stykke i hovedprincipperne, og vi går til drøftelserne i udvalget med en positiv holdning.

Kurt Brauer: Som andre ordførere vil jeg gerne hylde det demokratiske eksperiment, som det er at udsende loven til høring hos interesserede personer og organisationer, men jeg vil dog understrege, at eksperimentet først bliver indholdsrigt, hvis der også lyttes til de mange, som har brugt den alt, alt for korte tid til at reagere på ministerens henvendelse. Det må være naturligt herfra at opfordre de interesserede, som har reageret, og også dem, som ikke har nået det, til at følge det allerede gjorte arbejde op ved at henvende sig til socialudvalget og til at følge socialudvalgets arbejde her mellem første og anden behandling så tæt, som det er muligt.

Det er min opfattelse, at en detailgen-nemgang bør vente til udvalgsarbejdet og til anden behandling, og at denne debat må betragtes som partiernes signaler til ministeren om de hovedretningslinjer, som partierne vil følge under arbejdet i socialudvalget.

Jeg har selv valgt at tale om 3 hovedproblemer, som den spirende debat har gjort aktuelle for mig og for socialistisk folkeparti.

Det drejer sig om forebyggelse, uddannelsesproblemer og prioriterings- eller styrings-

[Kurt Brauer.]

problemer. Hvad jeg ikke nævner under disse tre hovedoverskrifter, er ingenlunde glemte, men ministeren har krav på et klart signal om, hvem hun står over for i socialudvalget på i hvert fald disse tre områder.

Forebyggelse har været et nøgleord i socialpolitisk debat i flere år, men der er ligesom to planer af debatten, der rodes sammen. Det ene plan er den egentlige forebyggelse, som koncentrerer sig om samfundsindretningen, det andet plan er den socialpolitiske eller den sociale forebyggelse, som er samfundets renovationsvæsen, kort og godt. Det danske samfund er kapitalistisk, og drivfjederen er efter min opfattelse dybest set menneskers lyst til at leve af, at andre arbejder. Et sådant samfund er usundt for mennesker; konsekvensen af et sådant samfund er knuste skæbner og maste mennesker, og skal dette ændres, er det selve samfundets struktur, der må laves om. Begynder man på det arbejde, er man begyndt på egentlig forebyggelse. Tilbage bliver så den humanistiske forpligtelse, som også hviler på socialister, til at reparere på de maste mennesker og på de knuste skæbner, så de atter bliver egnede til at udholde samfundets ræs. Dette er social forebyggelse.

Disse ting er blevet blandet sammen af forskellige velmenende mennesker. I tidligere tider var socialt arbejde et modefænomen for burgøjserdamer, som ikke havde nok i at strikke vanter til negerbørnene i Afrika. I dag er det vistnok igen et modefænomen at være socialarbejder, og det kan frygtes, at sektoren er ved at opsamle enkelte, som ikke giver sig i lag med arbejdet af kærlighed til klienterne, men af had til samfundet. De gør det måske ud fra den misforståede opfattelse, at netop den sociale sektor skulle være særlig egnet som revolutionært værktøj. De glemmer, at sektoren er og bliver renovationsvæsen for et samfund, som skaber sociale tabere.

Det foreliggende lovforslag bærer efter min opfattelse tydeligt præg af, at forfatterne stikker til halsen i den konflikt, der er mellem de to former for forebyggelse. Det er, som om forfatterne forestiller sig, at denne lov kunne anvise en Endlösung på samfundets problemer, og det gør det jo ikke nemmere at se problemerne i sammenhæng, hvis man arbejder ud fra en sådan

tesis. Det, som denne lov højst kan blive, hvis vi får den indrettet fornuftigt, er et værktøj til frembringelse af mere menneskelig lykke i et umenneskeligt samfund. Har man gjort sig dette klart, bliver det nemmere, tror jeg, at arbejde med loven og opnå den optimale udnyttelse af den chance, som forslaget giver os. Hvis loven skal virke som værktøjsskuffe for socialarbejderen, er det væsentligt, at det forebyggende element i loven styrkes ganske væsentligt. Det er ikke acceptabelt, at rådgivnings- og tilsynsfunktionen er så dårligt placeret, som tilfældet er i dette lovforslag. Her tænkes på refusionsstraffen til kommuner, der vil lægge hovedvægten på forebyggelse via rådgivning. Der er indbygget ligefrem en straffeparagraf i lovforslaget, og den synes jeg man burde have undgået.

Der er også en anden konflikt: forbigående høj hjælp og varig lavere hjælp, og refusionssatserne ved anvendelsen af disse danner en konflikt med den fuldstændige 100 pct.s refusion af invalidepensionsydelse. Hvis et menneske vedvarende vil være ude af stand til at klare sig selv, må vedkommende være så stærkt invalideret, at det bedste, man kan gøre, er at betrygge dette menneske igennem invalidepensionslovgivningen og ikke som foreslået lade den pågældendes skæbne være bundet sammen med et skøn i opholdskommunen. Og hvis dette menneske ikke er berettiget til invalidepension, ja, så må der jo være håb om helbredelse, og så er det den forbigående ret høje hjælp, der skal anvendes.

Nu vel, den økonomisk nøjeregnende kommune vil selvfølgelig gøre, hvad den kan for at få en sådan klient placeret under invalidepensionsloven med den for kommunerne gunstigere refusionsrate, men så er ideens grundvold jo også angrebet: hvad skal vi så med den såkaldte varige hjælp? Mon ikke vi skulle bruge lidt tid på dette problem og få afskaffet dette, for det ser for mig ud som et vildskud?

Forebyggelse og uddannelse hører naturligt sammen. Hvis social forebyggelse skal lykkes, så skal hjælpen, også den økonomiske, kunne sættes ind, inden det er synligt for den læge iagttager, at et socialt tilfælde er under dannelse. Det kræver mod af socialpolitikeren at medvirke til noget sådant, men det kræver først og fremmest viden,

[Kurt Brauer.]

viden og atter viden af socialarbejderen at bevæge sig med sikkerhed i dette farlige område, for det er nemlig her, den svovlgule pøl af dansk misundelse har sine bedste vilkår.

Om det er i erkendelse af dette, skal jeg ikke kunne sige, men ministeren har jo benyttet lejligheden til at lave uddannelsespolitik i sit lovforslag. I § 50 dykker ministeren frisk ind i uddannelsesjunglen og forlanger, at kommunerne skal være rede til at stille uddannede hjemmehjælpere til rådighed. Man må spørge: hvorfor har ministeren pludselig taget denne sag op? Hvis hjemmehjælperne skal have deres uddannelse fastlagt i denne lov, så burde det være en logisk konsekvens, at alle andre socialarbejdere også fik deres uddannelse fastlagt på samme måde. Men efter min opfattelse hører hele herligheden hjemme i uddannelsesudvalget, og jeg tror, vi får vrøvl med vore kolleger fra uddannelsesudvalget, og jeg tror, at socialministeren får vrøvl med uddannelsesministeren, hvis ikke vi overlader til uddannelsessektoren at lave sin egen prioritering. Man vil næppe fra den side finde sig i, at vi trækker uddannelsessektoren skævt ved pludselig at hale en paragraf ud og forlange en særlig grad af uddannelse. Det tror jeg ingen kan være tjent med.

Ministeren foreslår børne- og ungdomsværnene afskaffet med en, synes jeg, glimrende begrundelse. Jeg håber, at den begrundelse må blive tilgængelig for mange, jeg synes som sagt, den er glimrende. Jeg har en enkelt begrundelse, som jeg måske kunne føje til: hvis det nødvendige politiske mod, som jeg talte om tidligere, skal hentes frem inden for socialpolitik, er det væsentligt, at mange, mange flere socialpolitikere stiller deres viden i socialpolitikens tjeneste, og så kan det ikke nytte, at vi har en struktur, hvorefter disse mennesker bliver opslugt og begravet i behandlingsarbejdet inden for en gren af socialektoren. Det mod og den socialpolitiske viden, som disse mennesker sidder inde med, har vi rigeligt brug for andre steder. Ja, jeg skal ikke lægge mig fast på en struktur, men det er helt sikkert, at sektoren er i nød for disse politiske eksperter, som i dag sidder i børneværnene, og som i dag er kredsværger i Københavns

kommune f. eks. ikke mindst har vi brug for deres ekspertviden, når vi kommer til det allervigtigste, vi har med at gøre i dag, nemlig styringen af socialektoren.

Jeg har allerede nævnt, hvilke problemer vi løber ind i med det foreslåede refusionssystem i henseende til kontantydelsernes idé. Men det er jo værre endnu. Amtskommunerne forudsættes at føre tilsyn med kommunernes arbejde; der skal koordineres og planlægges i amtskommunerne, men så vidt det fremgår, har amtet ikke nogen økonomisk mulighed for at foretage den styring, og det er jeg i og for sig godt tilfreds med, for jeg kan ikke lide amtskommuner. Det var en lise at læse i Berlingeren forleden dag om de mange borgmestre, der undsagde amterne. Men når de økonomiske styringsredskaber ligger i ministerens hænder, mens styringsforpligtelsen er på amtets hænder, ja, så er slutresultatet jo det, at ingen af parterne kan styre, og det overlades i hvert enkelt tilfælde til kommunen at afgøre, om den vil lave dette eller hint. For lovforslaget fremtræder nemlig ikke i sig selv som en garant for en mindstestandard, endsigesom et styrings- eller prioriteringsinstrument. Tilbage står så borgeren med aller tidens chance for at blive sorteper.

Loven indeholder end ikke en formålsparagraf, som er til at tage og føle på, og som kunne være borgerens garanti i en tid, hvor transbedømmelse skal afløse faste kriterier for ydelserne. Ikke engang ankesystemet kan jo garantere ensartethed og retfærdighed; den diskussion har vi haft. Jeg finder, at alt for mange sager finder deres sidste afgørelse på amtsplanet, og vil gerne sætte spørgsmålstegn ved denne tendens i loven.

Det hævdes, at man har gjort kedelige erfaringer i Sverige med hensyn til det meget smukke transbegreb; det er ikke ironisk ment, når jeg kalder det smukt, jeg synes virkelig, der ligger en ædel tanke bag. Det er, hævdes det fra svensk side, blevet brugt af kommunerne som økonomisk regulator, og det hævdes, at man er fristet til hinsidan at bevæge sig tilbage til gamle dages tilstand, hvor borgernes rettigheder kunne regnes præcist ud, om ikke på kugleramme så da i hvert tilfælde på regnestok, muligvis i enkelte tilfælde på edb-maskine. Men man frygter altså ikke de administra-

[Kurt Brauer.]

tive konsekvenser af noget sådant, fordi frygten for de nuværende tilstande hævdes at være så stor, som den er.

I dag kan ingen, vil jeg påstå, hævde, at han eller hun har overblik over socialsektoren, og at hans prioritering foretages ud fra en viden om konsekvensen af denne eller hin investering. Effektivitetsanalyser er noget, som dagspressen og vi andre socialpolitikere foretager efter den højest råbende pressionsgruppes princip. Når pressionsgruppen råber så højt, at det bliver generende her i salen eller ovre i ministerlokalerne, så enes vi på det smukkeste alle sammen om at lukke munden på pressionsgruppen ved hjælp af nogle hundredkronesedler eller femhundredkronesedler — eller som regel er det jo større beløb.

Jeg skal efterlyse ministerens opskrift på en løsning af dette dilemma, for det er et dilemma i dagens socialpolitik. Det kunne måske være en idé, om socialforskningsinstituttet blev stillet sådanne opgaver, at dets karakter af historieforskningsinstitut blev reduceret. Der er næppe nogen tvivl om, at instituttet gerne selv ville være med, de forskellige universiteter ville sikkert også med fornøjelse tage en udfordring op om at hjælpe socialpolitikere til en sikrere viden om, hvad omkostninger og effekt er ved forskellige socialpolitiske beslutninger. Men nogen skal udforme disse spørgsmål, og de skal være præcise og nøjagtige, for ellers får vi ikke de relevante svar.

Til at sætte et sådant arbejde i gang kunne man ønske sig en art socialråd i stil med det, som undervisningsministeriets struktur- og rationaliseringsudvalg har foreslået for undervisningssektoren, altså et råd, hvor flertallet er ministerudpegede notabler, som de kaldes, som kommer og går sammen med ministeren, og som skulle sætte ministeren og dermed offentligheden i stand til at prioritere ud fra en sikrere viden om konsekvenser og omkostninger, effektivitet osv.

Som det er nu, kan det i hvert tilfælde ikke blive ved. Tænk bare på de 40-50 mill. kr., der har været nævnt nogle gange heroppefra, og som lovforslaget nævner som den anslåede udgift. Mon ikke vi, som hr. Albertsen var inde på, lige så vel kunne påstå, at der kunne spares ved denne lov, og kunne det ikke være lige så relevant at påstå, at

den koster det dobbelte? Det skal blive morsomt i udvalget at se beregningerne på de 40-50 mill. kr., men det er et grin, vi har til gode.

Nok om det. Det bliver jo ikke bedre af, at vi snakker om det, vi må se at komme til arbejdet, og jeg vil blot til slut sige dette:

Ministeren har været åben i denne sag, og nu vil vi spændt lytte til, om ministeren i sit svar bevarer denne åbenhed. Hvis ministeren under dennes sags udvalgsbehandling vil demonstrere punkt for punkt, at åbenheden er udtryk for mere end det venlige sindelag, som ministeren jo er i besiddelse af, og at åbenheden indeholder en virkelig vilje til principændringer, så skal der ikke blive besvær med socialistisk folkeparti med hensyn til tidspunktet for ikrafttræden af denne lov.

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg vil takke for ordførernes indlæg og for tilsagnene om en god og saglig behandling af dette lovforslag.

Der er som bekendt tale om et forslag, der forudsætter ophævelsen af 6 gældende love, og hver af disse indeholder en række bestemmelser, hvoraf mange kun fuldt ud kan forstås ud fra deres historiske baggrund.

Ordet lapperi er jo tit blevet brugt om sociallovgivningen og vel nok ikke helt uden grund. Mange af de regler, vi har i dag i den nugældende lovgivning, er jo netop udtryk for et sådant lapperi. De har været velmente, men dog lapperier. Behovet for en forenkling og en effektivisering af denne lovgivning er derfor åbenbart, og forenkling og effektivisering er vel også fremfor noget nogle af nøgleordene i dette lovforslag.

Som mange allerede har sagt, er det lige som ved sygesikringsloven, dagpengeloven og ankestyrelsesloven socialreformkommissionens arbejde, der ligger til grund for lovforslaget. Man kan sige, at med bistandsloven afsluttes første fase af den reformbølge, der skal modernisere sociallovgivningen og gøre den til et egnet instrument til løsning af nutidens og de kommende års problemer på det sociale område. Tilbage står en reform af uddannelsen på det sociale område og en pensionsreform, men alligevel er der trods alt mening i at snakke om, at der er tale om et foreløbigt punktum for reformen.

Med lovforslaget vil socialudvalget uden

[Socialministeren.]

tvivl få rigeligt med stof i de kommende måneder. Forslaget er rigt såvel på principper som på detaljer. Hvis jeg skal lade detaljerne ligge og koncentrere mig om de principielle synspunkter, er der to, jeg godt vil fremhæve.

Jeg tror for det første, det er meget vigtigt at understrege placeringen af bistandsloven inden for det sociale system. Man har ofte meget malende hørt trykthedsystemet beskrevet som en række sikkerhedsnet. Følger man denne tankegang, er bistandslovens rolle at være det nederste og mest finmasketede net, det net, der gerne skulle holde, hvor alle de andre svigter.

Når vi ser på dette nederste net i systemet, må vi selvfølgelig også se på nettene ovenover; jo bedre de er, jo færre falder ned i det nederste. Dér, jeg vil hen, er til dagpenge- og sygesikringsloven. Med de forbedringer på dagpengeområdet, som blev gennemført i sidste samling — højere dagpengeydelselser og afskaffelse af karensdagene — skulle vi jo bl. a. forhindre, at folk skulle til at leve af forsorgshjælp i tilfælde af sygdom, arbejdsløshed osv. På samme måde risikerer vi nu heller ikke længere med den nye sygesikringsordning som før at skulle hjælpe mennesker med transbestemt forsorgshjælp, f. eks. fordi de var i restance med sygekassekontingentet. Set i relation til bistandslovsforslaget er disse ting udtryk for en konstruktiv socialpolitik. Gennem udbygning af de generelle ordninger formindsker vi området for den skønmæssige og transbestemte hjælp. Det er klart, at dette aspekt også må med, når bistandslovsforslaget vurderes.

Fra forskellig side er lovforslaget blevet kritiseret for at være uden visioner og alene udtryk for en sammenredigering af de bestående love. Jeg minder i den forbindelse om det, som også er nævnt, at jeg har sendt lovforslaget til udtalelse i udkastform, og at organisationer og andre ved den lejlighed havde mulighed for at gøre sig bekendt med udkastet og fremkomme med forslag til ændringer. Der kom en række kommentarer, og nogle af dem har vi taget med i selve lovforslaget.

Jeg skal meget gerne medgive, at forenkling er en væsentlig side af lovforslaget; der er nok næppe nogen, der vil bestride, at

en sådan forenkling også er værdifuld, ikke alene for administrationen, men også for borgerne, der dermed får en bistand, som er koordineret. Sagt på en anden måde er det også hensigten, at borgerne skal have denne rationaliseringsgevinst. Men for at komme tilbage til disse ønsker vil jeg lige nævne, at ønskerne, der blev fremsat fra de forskellige organisationer, strakte sig meget vidt, fra en fuldstændig omredigering af forslaget til meget specialiserede ønsker på bestemte områder. Jeg vil godt have lov at citere, hvad jeg siger i min fremsættelsestale:

„For den, der ikke er vant til at læse lovtjekter, har det derfor nok været noget af en skuffelse at blive præsenteret for et lovudkast, der med en række nøgterne ord gav udtryk for et sæt regler af et vist juridisk tilsnit. Denne reaktion vil lovforslaget næppe møde hos medlemmerne af dette ting, som fra deres arbejde er fuldt fortrolige med, at der er ret snævre grænser for, hvad man optager af formålsbestemmelser i et lovforslag, og at man inden for de juridiske rammer, som en lovtjekst afstikker for myndighedernes virksomhed, meget vel kan løse menneskelige problemer på en menneskelig måde.“

Jeg vil gerne takke ordførerne for, at de har set denne baggrund, der har været i det lovforslag, som nu ligger til behandling.

Men lovforslaget er som sagt mere end en forenkling, det indeholder også på mange og væsentlige områder værdifulde fremskridt, og det skal jeg afholde mig helt fra at gennemgå her; der er gennemgået mange af dem i indlæggen i dag.

Det, som jeg imidlertid gerne vil vende mig imod, en ting, som har været fremme i den offentlige debat, er forestillingen om, at det, vi i virkeligheden skulle have gjort, var at anstille omfattende forsøg og eksperimenter på dette område. Jeg skal ikke underkende værdien af forsøg og eksperimenter, men man bør tænke på, at vi her står over for et område, der på omkostningssiden tæner sig for mellem 5 og 6 milliarder kr.; alt i alt en af hovedhjørnestenene på det sociale område.

Hvad der er brug for nu, er ikke usikkerhed og eksperimenter, men en lovgivning, der bygger på det bedste inden for dansk socialforsorg, og som giver tilstrækkelig vide muligheder for at føre dette videre, således

[Socialministeren.]

at vi ikke alene bliver i stand til at løse dagens problemer, men også står bedre rustet til at gå i lag med dagen i morgen.

Der er stillet en række spørgsmål til mig her under førstebehandlingen, og mange af dem må jeg sige er velegnede til drøftelse i socialudvalget. Enkelte af dem skal jeg komme ind på her.

Jeg har ikke mange kommentarer til hr. Albertsens indlæg; jeg mener, at langt de fleste af de forslag, der blev stillet, må vi drøfte videre i udvalget.

Et par konkrete svar vil jeg godt give fru Lis Møller. Der blev spurgt, hvornår vi decentraliserede særfor sorgen og den øvrige for sørg. Jeg skal ikke angive nogen datoer, men datoen bliver som sagt ikke 1. april 1974, det bliver engang i løbet af 1970'erne. Amterne er ikke i stand til at overtage f. eks. åndssvagefor sorgen på nuværende tidspunkt.

Fru Lis Møller ville også godt have haft et bilag vedrørende høringer; og det skulle have været optrykt i lovforslaget. Det ville have fyldt en hel bog, og det fandt vi ikke der var grund til, og jeg vil heller ikke tro, at udvalget vil være interesseret i at se samtlige bilag. Jeg vil tro, at de organisationer o. lign., der har været inde i billedet, vil rette henvendelse direkte til udvalget, såfremt de mener, at deres ønsker ikke er blevet påhørt.

Om finansieringen kan jeg sige så meget, at finansieringsformen er aftalt med Kommunernes Landsforening, og jeg må i den forbindelse henvise til, at jeg har talt med indenrigsministeren, og han er særdeles villig til at komme i udvalget og drøfte spørgsmålet om finansieringsformen; jeg skal ikke her gå længere ind i denne debat. Den opgavefordeling mellem kommuner og amter, der er i lovforslaget, er blevet rost i den standende debat om amternes mulige nedlæggelse, idet vi her har foretaget en klar adskillelse og, så vidt det overhovedet har været muligt, undgået dobbeltadministration. Det er ikke mange ting, der lægges ud til am-

terne i denne lovgivning; den er først og fremmest baseret på, at sagerne skal behandles i kommunerne.

Jeg vil gerne bemærke til fru Lis Møllers forslag om at udsætte lovens ikrafttræden af sparehensyn, at det finder jeg ikke rimeligt. At spare på dette område vil betyde, at vi kommer til at ramme nogle af de dårligst stillede her i samfundet.

Til hr. Holger Hansen kan jeg sige, at jeg er meget langt enig med ham i de betragtninger, han har gjort sig. Jeg er enig i, at der ikke sker en voldsom ændring fra dag til dag, fra den 31. marts 1974 til den 1. april 1974, som jeg mener er ikrafttrædelsesdatoen. Vi er enige i, at man nok ikke skal forvente, at der ikke vil blive brug for flere medarbejdere på området, men det vil ske langs ad vejen. Nogle gange synes jeg nok, at pressen giver indtryk af, at kommunerne siger, de slet ikke kan klare arbejdet med det nuværende personale, og så undlader man at tage hensyn til, at det personale, der er ansat på de områder, der nu skal ind under kommunal regie, nemlig mødrehjælpspersonale, revalideringspersonale og sågar også sygekassepersonalet, som jo altså går over nu pr. 1. april 1973, kommer med. Man skal regne med, at alene dér får kommunerne en ganske normal udvidelse, idet personalet fra disse institutioner jo overgår til kommunernes regie, enten i primærkommunerne eller i amtskommunerne.

Jeg kan ikke helt afvise, at der er et problem, når man ser på de refusionsregler, der skal gælde i bistandsloven, kontra de regler, der gælder for refusion, når det drejer sig om invalidepension. Men jeg synes alligevel, det må bemærkes, at der til tilkendelse af invalidepension er knyttet ret faste kriterier.

Vi er også enige i, at vi må grave i spørgsmålet om, hvorfor vi har så mange invalidepensionister. Jeg håber, det må lykkes for os; vi har ikke hidtil haft tal og muligheder for at fremskaffe dette materiale.

Jeg må erklære mig enig med fru Grethe Philip i, at vi må have en nøje koordination

[Socialministeren.]

af de sociale ydelser — det vedrører lidt det, jeg lige svarede på — og også en bedre og hurtigere socialstatistik.

Hvis jeg lige skal nævne en enkelt lille ting, som måske nok er stor, som fru Grethe Philip nævnede, må jeg sige, at jeg er lige så betænkelig som fru Grethe Philip ved, at man kan fylde et plejehjem med selvhjulpne, endog arbejdende personer, et plejehjem, som jeg forstod var af ret ny dato og med de dertil indrettede faciliteter. Vi må ved gennemførelsen af denne lov sikre, at sådan noget ikke sker i fremtiden.

Også her blev der rejst et spørgsmål om byrdefordelingen, og det mener jeg må drøftes med indenrigsministeren i udvalget.

Til hr. Kurt Brauer vil jeg sige, at jeg tror nu ikke, hr. Kurt Brauer mener, at den sociale forebyggelse på samfundsplan skal ske via bilstandsloven; det har heller ikke været meningen med denne lov. Bilstandsloven er, som hr. Kurt Brauer rigtigt udtrykte det, en social værktøjskasse, som skal bruges.

Spørgsmålet om refusionsreglerne, som altså ikke er der, når det vedrører rådgivningsvirksomheden, kan jeg godt se at vi må drøfte i udvalget. Baggrunden for, at det ikke er taget med her, er, at det er svært at udskille udgifterne. Jeg kan som sagt godt se problemet, men det må også vurderes ud fra de administrative vanskeligheder, der kan være forbundet med det; lad os som sagt tale om det i udvalget.

Hr. Kurt Brauer satte også et spørgsmålstegn ved, om uddannelsen af hjemmehjælper burde prioriteres så højt, at det skulle nævnes i denne lovtæst. Baggrunden har været hjemmehjælpens store betydning som plejehjemsforebyggende foranstaltning og de hidtidige erfaringer med hensyn til kommunernes beskedne forståelse for det nødvendige i, at hjemmehjælperne er tilstrækkeligt kvalificerede til deres arbejde. Det er baggrunden for, at vi har ment, det var nødvendigt at skabe en direkte lovhjemmel for uddannelseskravet. Jeg vil også godt henvise til, at der i § 14 i selve lovforslaget er en almindelig bemyndigelse til socialministeren til at fastlægge personalets uddannelse.

Jeg vil lige nævne, at der er en formålsparagraf i lovforslaget, nemlig § 1, som klart

udtaler det offentliges forpligtelser over for den enkelte.

Hr. Kurt Brauer foreslår oprettelsen af et socialråd, hvor prioriteringen af de forskellige opgaver skulle behandles. Jeg forstår, at modellen er et uddannelsesråd med tilhørende sektorråd, som er foreslået i en undervisningsministeriel betænkning om struktur-rationaliseringsudvalg. Efter dette forslag skulle der i disse sektorråd være en overvægt af sagkyndige og i uddannelsesrådet en overvægt af politikere. Jeg skal ikke her i dag tage stilling til dette spørgsmål, det må overvejes i en større politisk sammenhæng, men det er vel også noget, der er mulighed for at drøfte i selve socialudvalget.

Jeg deler ikke flere ordføreres ængstelse for ikrafttrædelsesdatoen 1. april 1974, og det er min opfattelse, at denne dato skal fastholdes. Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Socialinspektørforeningen og langt de fleste af den række af organisationer, som har været hørt, er enige i, at det må være denne dato. Og så må man vel også sige, at denne lov ikke kommer bag på kommunerne. Jeg tror, det er særdeles vigtigt, at medarbejderne på det sociale område også opnår en sikkerhed i deres ansættelsesforhold og ikke får dette udskudt endnu et år. En usikkerhed hos medarbejderne vil indvirke på arbejdet med klienterne.

Må jeg sluttelig sige, at jeg i øvrigt vil være særdeles åben over for udvalgsarbejdet. Det er meget vigtigt for mig — og jeg mener, det er vigtigt for alle her i dette ting — at vi får en lov ud af dette lovforslag, som er god på alle de leder og kanter, vi nu kan gøre den god. Jeg vil som sagt være meget åben i udvalgsarbejdet, det udvalgsarbejde, som også jeg glæder mig til at komme til at deltage i af og til.

Lis Møller: Det var ikke af sparehensyn, jeg ønskede udsættelse af ikrafttrædelsesdatoen. Jeg sagde, at vi kunne udsætte, fordi vi har en social administration, som fungerer, og som kan fungere, indtil vi er sikre på at få noget, der er bedre. Og dér sagde jeg, at det gjorde jo heller ikke noget, at vi sparede statskassen for disse udgifter i ét eller to år. Men besparelsen var ikke det primære.

[Lis Møller.]

Jeg fik ikke svar på, om administrationsdepartementet har vurderet, hvad loven vil betyde administrations- og personalemæssigt, og jeg fik heller ikke svar på, hvornår undervisningen af handicappede lægges fra socialministeriet over til undervisningsministeriet.

Holger Hansen: Det var hr. Kurt Brauer, der kom med nogle bemærkninger om styringsproblematikken. Jeg vil gerne meget kort og meget enkelt — måske også for enkelt, men så er det altså sagt — sige, at for os at se er styringsproblematikken sådan, at det er folketinget, som må styre, men at vi i en lov som denne lægger den daglige ledelse af arbejdet ud, også efter ret vide rammer, deri er vi enige, og vi mener, det ligger i hele socialreformen. Det er altså kommunen, som er nærmest ved den enkelte, der overhovedet har en mulighed for at skønne, hvad der er det rigtige i netop denne situation. Jeg giver altså ikke meget for noget ønske om ensartethed; det gjorde hr. Kurt Brauer nogle bemærkninger om.

Når jeg har villet tage ordet igen i anden omgang, skyldes det altså det, der har været strejft først af fru Lis Møller og siden af hr. Kurt Brauer og af ministeren, spørgsmålet om amternes stilling, som jo af en eller anden årsag er blevet aktuelt stof i et af vore dagblade. Jeg må anskue hele dette lovforslag og de intentioner, der ligger i det, som værende afhængige af, hvorvidt det kan lykkes os i amtets socialcenter at skabe en samling af ekspertise, som vores vidt forskellige kommunegrupper og kommuner kan benytte sig af.

Jeg er meget glad for, at ministeren brugte udtrykket, at vi ikke har brug for usikkerhed. Jg synes, det er meget vigtigt, og jeg vil i alt fald gerne for mit vedkommende have sagt, at vi ønsker ingen usikkerhed om amternes situation, og vi går ikke til dette udvalgsarbejde med nogen usikkerhed om, hvorvidt amterne vil have den opgave, som er nedlagt i den sociale styrelseslov. Det vil amterne efter mit skøn have, og jeg vil godt føje til: jeg tror simpelt hen, det er en forudsætning for, at de ønsker, vi gerne vil have opfyldt igennem denne sociale lov, kan opfyldes.

Grethe Philip: Vi er alle klar over, vi nu står foran et stort udvalgsarbejde og også skal have en række samråd med ministeren, så jeg skal ikke gå ind i detaljer fra ministerens svartale. Der var kun et par enkelte ting, jeg ville sige.

Det fremgik af min første tale, at jeg betragter refusionsordningen som noget centralt. Derfor bekymrede det mig noget, at ministeren sagde — jeg mener, jeg skrev det ordret ned — at der var truffet aftale med Kommunernes Landsforening om den refusionsordning, som her var fremlagt. Jeg håber da, det skal forstås sådan, at der kun er truffet en foreløbig aftale, for det kan da næppe være sådan, at en minister kan træffe en bindende aftale med en organisation, og derpå fremsættes der et lovforslag, som vi så behandler herinde, men i virkeligheden er afskåret fra at ændre. Jeg vil altså gerne have bekræftet, at det kun er en foreløbig forhandling, der har fundet sted. Jeg har også bemærket, at i fremsættelsestalen er ministeren betydeligt mere forsigtig og nøjes med at sige, at de regler, der er indsat i lovforslaget, som det foreligger nu — og det er altså refusionsreglerne, det drejer sig om — svarer til den ordning, der blev drøftet i regeringens opgave- og byrdefordelingsudvalg før jul. Se, det er jo en helt anden historie.

Men som sagt går jeg ud fra som givet, at her er et spørgsmål, som vi kan drøfte i folketinget, også med reelle muligheder for at ændre det.

Så var der blot en anden ting, jeg gerne ville knytte en kommentar til. Ministeren tog i sit sidste indlæg frem som begrundelse for den hurtige ikrafttræden, at det bl. a. var et hensyn til medarbejderne. Nu har jeg jo selv understreget, hvor vigtigt det er at tage hensyn til medarbejderne, men netop i denne sag mener jeg det er noget tvivlsomt, om man bedst tjener medarbejderne ved at sætte loven hurtigt i kraft eller ved at give god tid til forberedelse. Jeg forstår udmærket godt, at der for de enkelte kan være en interesse i hurtigt at få bestemt, hvor man skal have sit fremtidige arbejde og arbejdsområdet, men det kunne vel i og for sig godt ordnes, også før loven var sat i kraft; der kunne godt være truffet aftaler om ansættelse, før loven var trådt i kraft. Bare på en

[*Grethe Philip.*]

smule længere sigt mener jeg det er helt afgørende for personalets trivsel, at der netop er arbejdsro omkring det område, man arbejder på, og at det er klart fastlagt, hvordan området skal administreres. Jeg vil stadig fastholde, at en god og grundig forbedelse og planlægning er noget af det bedste, vi kan gøre for personalet.

Kurt Brauer: Hr. Holger Hansen sagde noget, som jeg vistnok er principielt enig i, nemlig at der skal være meget vide rammer, kommunerne skal have større beslutningsret. Det tror jeg godt vi kan enes om. Der er bare det, at jeg er meget optaget af problemet med at sikre bunden af denne ramme. Den tid er ikke kommet endnu, hvor vi kan tillade os løssluppenhed på det område og indføre tilstande, hvorefter en kommune i trang kan benytte denne lovgivning som et spareobjekt, som en økonomisk regulator. Rammerne må gerne brede sig til siden i henseende til at få flere borgere draget ind, og i nogen målestok kan vi nok også herindefra give meget vide tilladelser for kommunerne til at hæve rammen, altså hæve de beløb, som faktisk udbetales, de ydelsers standard, som faktisk gives. Men vi er vel enige om, at hvad rammens vidde angår, tåler vi ikke ret meget i nedadgående retning. Det er her, vi må prøve i socialudvalget at nå til enighed om, at når det drejer sig om nedadgående bevægelser, vil vi være umådelig stædige herinde, den garanti må borgerne have, når vi er færdige med dette lovforslags behandling.

Så vil jeg blot sige tak for ministerens svar. Det var så positivt, som man kunne håbe. Jeg er nu meget, meget optimistisk med hensyn til arbejdet i socialudvalget efter denne tilkendegivelse fra ministeren her om fortsat åbenhed.

Socialministeren (Eva Gredal): Det er rigtigt, at jeg ikke fik svaret på et par spørgsmål, men jeg tror i øvrigt, der var mange andre spørgsmål, som det ikke var muligt at svare på her.

Men til fru Lis Møller kan jeg sige, at administrationsdepartementet så vidt mig bekendt ikke giver sig af med at vurdere, hvor meget personale kommuner og amter skal bruge, de vurderer alene statens perso-

naleforbrug. Der foregår for øjeblikket forhandlinger mellem undervisningsministeriet og socialstyrelsen vedrørende integration af de handicappede inden for undervisningsområdet.

Så må jeg sige til fru Grethe Philip, at jeg er nok ikke så vant til at belægge mine ord, men det er rigtigt, at selvfølgelig er det ikke en aftale, der er truffet, hvorefter folkettinget haver sig at rette. Det er drøftelser, og jeg kan henvise til, hvad der står i lovforslaget. Selvfølgelig kan vi ikke komme her i folkettinget og sige: vi har truffet en aftale, værsgo at konfirmere den.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændring i følgende udvalg:

Udenrigsudvalget:

Udtræder: Orla Møller

Nyt medl.: Knud Nielsen

Ny stedf.: Poul Nielson

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 7. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om samordning af skatter og sociale ydelser m. v. [af Dahlgaard m. fl.].

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om sundhedsplejerskeordninger.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om hjemmesygeplejerskeordninger.

[Formanden.]

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om embedslægeinstitutioner m. v.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bekæmpelse af køns sygdomme.

Mødet hævet kl. 18.33.

48. møde.

Onsdag den 7. februar kl. 13.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Medlemmer af folketinget Skovmand, Bilgrav-Nielsen, Gudme og Overgaard Nielsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af lov om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune.

I skrivelse af gårs dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om tilskud til strukturprojekter inden for jordbruget og forslag til lov om ændring af lov om statens udlån til jordbrugsmæssige formål m. m.

I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for kulturelle anliggender, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om folkebiblioteker og forslag til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

I skrivelse af gårs dato meddeler finansministeren, at han skriftligt ønsker at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om totalitatorspil.

Medlemmer af folketinget Poul Dam, Morten Lange, Maigaard, Henning Philipsen og Ømann har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod inflation.

Medlemmer af folketinget Nathalie Lind, Hanne Budtz, Per Federspiel, Gudme, Thestrup og Valbak har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om erstatning af statsmidler til ofre for forbrydelser.

Medlemmer af folketinget Stetter, Hanne Budtz, Jens Foged og Nathalie Lind har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af sambeskatningen på fradragssiden.

Medlemmer af folketinget Flemming Jensen, Enggaard, Poul Hartling og Ninn-Hansen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forenkling af den kommunale administration.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Skovmand): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ophævelse af lov om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune.

Loven om de københavnske tunnelbaner blev vedtaget på grundlag af en betænkning fra tunnelbaneudvalget i 1965. I denne betænkning regnedes med en stadig voksende trafik til og fra de centrale bydele i København. Man forventede, at denne trafik i spidstimen ville stige fra ca. 100.000 til 105-120.000 personer. Antallet af S-togspasagerer forventedes samtidig at blive 29-40.000, hvilket var begrundelsen for de store tunnelbaneanlæg.

Denne prognose har ikke holdt stik. Antallet af trafikanter i spidstimen var i 1970 faldet til 88.000 og vil i 1980-85 antagelig